

वृद्धल नीति.

छंद, छप्पा, कुंडलिया, कवित.

जनावनार

न्यास वृद्धलराम सुरजराभ.

अभदानाद.

बुकसेलर मनसुखगम रणछोडदास.

सरस्वती पुस्तकालय.

मुका.म. डा.कै.र.

सन १८९७चा २४ वा आठव प्रमाणे सर्व एक प्रसिद्ध कर्ताने रवाधीन राख्या छे.

श्री 'प्रगल्भिताय' मुद्रावय 'प्रिन्टिंग प्रेसभा' परेय. डा.लाभाद
इलपतराभे छप्पा. ६० शाहापुर नवी पोला—अभदानाद.

आवृत्ति पांयभी.

प्रत २२५०

संवत् १९७८.

सने १९२२

किंमत रु. १—०—०.

१०२८२

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

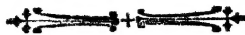
અનુક્રમાંક ૪૦૪૮૭ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૫૮-૫૧૮૮ જાતિ

વિષય ૬-૩

વદ્ધભ નીતિ.

છંદ, છંપા, કુંડળિયા, કવિત.

અનાવનાર

ન્યાસ વદ્ધભરામ સુરજરામ.

અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા.

બુકસેલર મનમુખગમ રણછોડદાસ.

સરસ્વતી પુસ્તકશાળા.

મુકામ. ડાકોર.

સને ૧૮૬૭ના ૨૫ માં આઠ પ્રમાણે સર્વે હક પ્રસિદ્ધ કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.

શ્રી 'પ્રજ્ઞહિતાર્થ મુદ્રાણય' પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં પટેલ. ઠાલાભાઈ
દલપતરામે છાપ્યું. કે. શાહપુર નવી પોળ—અમદાવાદ.

આવૃત્તિ પાંચમી.

પ્રત ૨૨૫૦ .

સંવત ૧૯૭૭.

સને ૧૯૨૧

કિંમત રૂ. ૧—૦—૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
સરસ્વતી કોલેજીયલ સંગ્રહ
૧૦૧૮૨

આ વિગેરે દરેક જાતના પુસ્તકો મળવાનું ઠેકાણું—

બુકસેલર મનસુખરામ રણછોડદાસ.

સરસ્વતી પુસ્તકશાળા.

મુ. ડાકોર.

પ્રસ્તાવના.

આ પુસ્તકમાં છંદ છપા, કુંડળીયા, કવિત વિગેરે છે. તેથી સંસાર રૂઢી સમજવાનું અથવા વર્તવાનું યોગ્ય જ્ઞાન પ્રાપ્ત થશે. તથા જન્મતંત્રમાં યસ મળી છેવટ મોક્ષ પ્રાપ્ત થશે કારણ કે આ પુસ્તકમાં નીતિ સંબંધી તથા મનને આનંદ ઉપજે તેવી બીનાનું વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. વળી આ ચોપડીનો માહિતગાર માણસ કોઈનો પ્રાંજ્યો જશે નહીં તેમ કોઈના હેરામાં આવશે નહીં. કેમકે વેદમાં પુરૂષાર્થ સુધારવાનું જે ચાર પુરૂષાર્થો કહ્યાં છે. તે ચાર પુરૂષાર્થોની નીતીએ વરતવાની બધી બીના છે. ૧) પુરૂષાર્થ. ૨) નીતી. ૩) દયા. ૪) પ્રાક્રમ. આ ચારે પુરૂષાર્થોના અર્થ. ૧) જીના એટલે સર્વે રીતી બળુવી જુઓ સર્વે રીતી બળુવીએ તો ચોરીની તથા બર કર્મની પણ બળુવી બેઠાએ, એમ અનીતી થાય ૨) પુરૂષાર્થ નીતી કહીએ એટલે નીતિમાં રહીને જે રીત મળાય તે બળુવી એમ ૨) પુરૂષાર્થની નીતી રાખીએ તો કોઈ માણસ વખર ગુનેગાર કાંશી ચઢતો હોય ત્યાં નીતી રાખીને જુદા બોલીએ નહીં તો તે બીન ગુને મરે છે તેને છોડાવા પેરવી કરીએ નહીં તો તેણે દયા રાખી મળાય નહીં માટે ત્યાં ૩) પુરૂષાર્થ દયા રાખવી જુઓ ૩) પુરૂષાર્થ દયા રાખીએ તો ચોર ચરણાં ચોરી કરવા આવ્યા હોય તેવેળા એમ બળુવીએ કે જુમ પાડીશું તો આ ચોર કેદમાં જશે એવિ દયા લાવીએ તો તે તમામ મિલકત લેઈ જાય ને આપણે બીજા મામતા થઈએ માટે ત્યાં ૪) પુરૂષાર્થ પ્રાક્રમ કહ્યું છે તે ૪) પુરૂષાર્થ પ્રાક્રમ એટલે ચોર તથા હર કોઈ અનીતીનો ભરેલા પુરૂષ તેને પ્રાક્રમ બતાવવું એટલે તેની નબળી ટેવ ભુલાવી દેવી તેનું પાપ વેદ શાસ્ત્રમાં લખતા નથી એવાં ચાર પ્રકારના પુરૂષાર્થની સ્થિતિ આ ચોપડીમાં છે, તળી સામા માણસના બોલવા ઉપરથી તથા તેના આચરણ ઉપરથી આ માણસ કેવી નાતીનું છે તે સ્પષ્ટ જણાઈ આવશે એવી ઘણી ઉપયોગી બાબતોનો આ લઘુ ગ્રંથનો સરવે વિવેકીઓએ લાભ લેવો જરૂર છે.

અનુક્રમણિકા.

અંક.	પૃષ્ઠ.	અંક.	પૃષ્ઠ.
૧ સમરી સારવા માત,	૧	૩૦ નારી નહી સુકાપ	૭
૨ શુષ્ક દેશ ગ.રાત,	૧	૩૧ નર ને બને બળવાન	૮
માળાપોને સમજણ.		૩૨ સાસરવાસે લહાય	૮
૩ પુત્રીઓને લાડ	૧	૩૩ જેહ ધણી માળાપ	૮
૪ નારી સાસરવાસ	૨	૩૪ પુરુષને માળાપ	૮
૫ પ્રીતિ જનતા જેહ	૨	૩૫ જનની બચા બ્રાત	૯
૬ સાસરવાસથી નાર	૨	૩૬ હોયે મુરખ બ્રાત	૯
૭ કાં પુત્રી કે પુત્ર	૨	૩૭ જે ઉર આબુ પાપ	૯
સ્ત્રીના ચરીત્ર વિશે.		૩૮ જે ઘરમાં નહીં સંપ	૯
૮ રાંડ રહી કરે વાત	૨	૩૯ જે ઘર ઝાંઝો કલેશ	૧૦
૯ કરે ચ્હાય તે નાર	૩	૪૦ સંપ હોય જે ઘેર	૧૦
૧૦ સુમત પકડે નાર	૩	૪૧ લટે બેટડા બાપ	૧૦
૧૧ રહે ન રોકી નાર	૩	૪૨ ઉતુ નીર અપાર	૧૦
૧૨ નારી તાણે લાજ	૩	૪૩ કાપણમાંથી હાથ	૧૦
૧૩ જુઠા બાલી નાર	૪	શેઠા વિશે.	
૧૪ લાજ વગરની નાર	૪	૪૪ મરોને નાતનો શેઠ	૧૧
૧૫ ચતુરાતું ચરીત્ર	૪	૪૫ શેઠ નાતનો જેહ	૧૧
૧૬ મરોને નળળી નાર	૪	૪૬ કોણ બાણવો શેઠ	૧૧
૧૭ નાથ ઉપર કો હાથ	૪	૪૭ નાત તણો જે શેઠ	૧૧
૧૮ કામની સેવે કંથ	૫	૪૮ મજન કેરો શેઠ	૧૨
૧૯ કંથ હોય કદરૂપ	૫	૪૯ મહેલા કેરો શેઠ	૧૨
૨૦ સંખણ સાસુ હોય	૫	૫૦ શેઠ નગરનો જેહ	૧૨
૨૧ વહુ કરે વિરોધ	૫	૫૧ ઉપર છપા ચાર	૧૨
૨૨ નારી ચલવે ચલણ	૬	હીમત વિશે.	
૨૩ ચાલે નારતું ચલણ	૬	૫૨ જેને હધયે હામ	૧૩
૨૪ વામાને વશ થાય	૬	૫૩ હામ બહુ હુથાચાર	૧૩
૨૫ વશ બનવાથી લોક	૬	૫૪ હીમત છે તે મરદ	૧૩
૨૬ મારે માને નાર	૭	૫૫ જેણે મુકી હામ	૧૩
પુરુષોને શીખ.		૫૬ જે જન હારથો હામ	૧૩
૨૭ અબળાને દે હુઝ	૭	મનુશના મદ વિશે.	
૨૮ વૃધ થઈ વરે નાર	૭	૫૭ જેને ખોળો સાથ	૧૪
૨૯ વળે ન નારતું અંગ	૭	૫૮ જણવે બદે જોર	૧૪
		૫૯ ગરીબ વહતાં થાય	૧૪
		૬૦ લાઠ સંગ કલાંક	૧૪

૧૨૬ કાન સાંભળી વાત	૩૦	સમો વસ્તવા વીરો.	
૧૨૭ જેને જેપર પ્રેમ	૩૦	૧૫૪ સમો ભણે જન જેહ	૩૬
ન્યાયાધીશ વિષે.		સ્વભાવ વિશે.	
૧૨૮ મરોને અમલદાર	૩૦	૧૫૫ જેને જીભનો સ્વાદ	૩૬
૧૨૯ બે જણને વીરોધ	૩૦	૧૫૬ મધુપાન પીનાર	૩૭
૧૩૦ બેઠ બેના વિચાર	૩૦	પરચુરણ વિશયો.	
કામી જન વિશે.		૧૫૭ ઉચને બહાલા ધર્મ	૩૭
૧૩૧ કામી નરને નાર	૩૧	૧૫૮ બારા જનને બાર	૩૭
૧૩૨ કામાતુર નર જેહ	૩૧	૧૫૯ મળે ગરીબને ગરથ	૩૭
મન વીના મળવા વિશે.		૧૬૦ કોને ધન હંકાર	૩૮
૧૩૩ માન્ય વિના પર ઘેર	૩૧	૧૬૧ ઘટે દળદરથી દામ	૩૮
૧૩૪ જે કામે નહી ભાવ	૩૧	૧૬૨ માગવું વીમ્ર લોક	૩૮
જીવેના દેહ વિશે.		૧૬૩ નીચ સંગથી નીચ	૩૮
૧૩૫ વૈદ કરે વૈદક	૩૨	૧૬૪ રાયસુંદરી ચોર	૩૯
૧૩૬ કદી ન મુકે કાળ	૩૨	૧૬૫ નીર વીના સરીત	૩૯
૧૩૭ સગાં માત કે તાત	૩૨	૧૬૬ પરધનને પરનાર	૩૯
પાપીની પ્રીત વિશે.		૧૬૭ નમે ન નીચી જાત	૩૯
૧૩૮ પાપી બાંધે પ્રીત	૩૨	૧૬૮ ટળા અનરથી રાજ	૩૯
૧૩૯ કરે પ્રાણની પ્રીત	૩૩	૧૬૯ જીહાનું છે પાપ	૪૦
૧૪૦ સોમણ બાંધો સ્નેહ	૩૩	૧૭૦ સાંભળ જીવડા શીખ	૪૦
વ્યસન વિશે.		૧૭૧ સત્યકાજ સતી સુત	૪૦
૧૪૧ વ્યસનને વશ જેહ	૩૩	૧૭૨ ટેક કાજ કંશરાય	૪૦
૧૪૨ જે નર નીશાખોર	૩૩	શમસ્યાના છપા.	
૧૪૩ કરીએ કર્મ જેહ	૩૪	૧૭૨ ચાર નાર છે જોડ	૪૧
૧૪૪ સાખે સઘળું સુખ	૩૪	૧૭૪ ચાર નારનો સાથ	૪૧
૧૪૫ સાખ ટળી મળે લાખ	૩૪	૧૭૫ નારી પર નર એક	૪૧
૧૪૬ નાથ નાથે નાચ	૩૪	૧૭૬ સોળ શસ્ત્ર સત આઠ	૪૧
૧૪૭ એક કરે કુહ કામ	૩૫	૧૭૭ વંદગ જાતિ એક	૪૨
૧૪૮ જે શીખેલે પાપ	૩૫	૧૮૮ ત્રણ જણની જોડ	૪૨
૧૪૯ ગરજને નહી ગત્ય	૩૫	૧૭ - જોભનારું છે મુખ	૪૨
૧૫૦ મળતું વેવીશાળ	૩૫	૧૮૦ બે નરો છે સ્વે	૪૩
૧૫૧ કોઈ કરે શુભ કામ	૩૫	૧૮૧ એક અખળ. રસાળ	૪૩
રૂપ જોખન વીશે.		૧૮૨ એક નર ઉતમ આમ	૪૩
૧૫૨ જેને બદે રૂપ	૩૬	૧૮૩ છાક છોકું એક	૪૩
૧૫૩ હોય જોખનનો મહ	૩૬	૧૮૪ ખટ અચ્છો જે ગોળ	૪૪
		૧૮૫ રાયકવાળ રવાળ	૪૪
		૧૮૬ મહાંચળને મેચળ	૪૪

૧૮૭ શવતણુને ભીસ્તણુ	૪૫	૨૧૮ જનમી માને પેટ	૫૨
૧૮૮ પારસણુને ગોસણુ	૪૫	૨૧૯ પથુ પક્ષીનો દેહ	૫૨
૧૮૯ અષ્ટ સ્વાદ જગમાંય	૪૫	૨૨૦ ઢાંક્યો ન રહે ભ.ણુ	૫૨
નામના અવશુણુ વીશે.		બ્રાહ્મણ વીશે.	
૧૯૦ ધરયું રળીદાસ નામ	૪૫	૨૨૧ ભીખને મીચે બધે	૫૩
૧૯૧ મગન ધરાબુંદ નામ	૪૬	૨૨૨ વીપ્ર તણો સુત જેહ	૫૪
૧૯૨ કપટી હોય અપાર	૪૬	વધજીવ વીશે.	
૧૯૩ ગાંડાભઈ ધરી નામ	૪૬	૨૨૩ ધરી વૈષ્ણવી વેશ	૫૩
૧૯૪ હોય ધનખાઈ નામ	૪૬	૨૨૪ વીપ્રજ વીષ્ણુરૂપ	૫૩
૧૯૫ રૂપાળીખાઈ નામ	૪૭	૨૨૫ સોનાનો ન્યાં પાક	૫૪
૧૯૬ નામ હોય સસ્તવતી	૪૭	૨૨૬ વિમ્બ કો ભત	૫૪
૧૯૭ ચંદાગવરી હોય	૪૭	દોંગ વીશે.	
વચન બ્રહ્મ વીશે.		૨૨૭ જ્ઞાન વીણુ ગાણું ગાય	૫૪
૧૯૮ વચન બ્રહ્મ જન જેહ	૪૭	૨૨૮ મુરખને દે માન	૫૪
૧૯૯ કળિયુગમાં વીશ્વાસ	૪૮	૨૨૯ હરીજનનો દેશ	૫૫
૨૦૦ વીશ્વાસધાતી લોક	૪૮	હરી ભજનમાં ભંગ પાડવા વીશે.	
૨૦૧ વિશ્વાસધાતી જે	૪૮	૨૩૦ હરી નામમાં ભંગ	૫૫
૨૦૨ વણુ વીશ્વાસ કામ	૪૮	૨૩૧ વામાનું ન્યાં ત્રંદ	૫૫
૨૦૩ વિશ્વાસે ઊંઘાર	૪૮	કુંડળીયા.	
દીનતા રાખવા વીશે.		૧ ટકા તેરા નાહી હે	૫૫
૨૦૪ દે મુરખજન ગાળ	૪૯	૨ પેસા પેસા કયા કરે	૫૬
૨૦૫ નમતાને સહુ વિશ્વ	૪૯	૩ તેરે સીરપર મ્હોત હે	૫૬
કંબુસાઈ વીશે.		૪ કાયા કયા કુંભ હે	૫૬
૨૦૬ વીત વાવરે જેહ	૫૦	૫ અમડા કયું ચુંથાવતા	૫૬
૨૦૭ જેની ગાંઠે ગર્થ	૫૦	૬ મેરા મેરા કયા કરે	૫૬
૨૦૮ અરચે જે જન જેમ	૫૦	૭ ભુટી કાયા બનકે	૫૭
ધર્મ ધારા.		૮ અંતર ઉલટ હોત હે	૫૭
૨૦૯ કરતા ધરમનું કામ	૫૦	૯ મચ્છી ન્હાતી નીરમે	૫૭
૨૧૦ ધર્મશાળા ધરી નામ	૫૦	૧૦ કથા સુનત સજ કાનમે	૫૭
૨૧૧ પુન્યવાન લવાર	૫૦	૧૧ જ્ઞાન ધ્યાનકે દાનમે	૫૮
૨૧૨ આપે આપી પુન્ય	૫૧	૧૨ ધકા ખાતલ કાયકુ	૫૮
૨૧૩ દીલગ દો દાતાર	૫૧	૧૩ ખત્તા ખાયા કુંડકે	૫૮
૨૧૪ અવજશીયા દાતાર	૫૧	૧૪ સચ્ચા હિરા છોડકે	૫૮
૨૧૫ બાળ સુમનું દ્રવ્ય	૫૧	૧૫ કેણી પણુ રેણી નહી	૫૮
૨૧૬ દસાંસ હરીનો ભાગ	૫૧	૧૬ ભુરા લગતા	૫૯
૨૧૭ કાંતો આપશે પુન	૫૨	૧૭ કપટ કરતા કાયકુ	૫૯

૧૮ ગદ્યાકુ આની મીલા	૫૬
૧૯ પકકા ગુનાહે પાનકા	૫૬
૨૦ સોપારી જગમેં બડી	૬૦
૨૧ તીન લોક ફલાંડા	૬૦
૨૨ કહત જગતકે લોક	૬૦
૨૩ પટી બનદો પાનકી	૬૦
૨૪ બડી હે જગમેં નારીયાં	૬૧
૨૫ ખુબી ખુદાકી ખુબહે	૬૧

દેશી ભાષાના કુંડળીયા.

૨૬ પાઇ ન પામે કો કલી	૬૧
૨૭ પહેલો થાતુ પુન્યમાં	૬૧
૨૮ પાત્ર ભેઈ જર દીજીએ	૬૧
૨૯ પથરો છે પીગળ તણા	૬૨
૩૦ કંઈક કવી કવીતા કરે	૬૨
૩૧ સાબારી ના દીજીએ	૬૨
૩૨ વાણીથી પ્રાણી સહુ	૬૨
૩૩ છપા કીધા સઉ મળી	૬૩

મનહર છંદો.

૧ પરાયુ તો માગી માગી	૬૩
૨ ચોટલીયો ચોળી ચોળી	૬૩
૩ પહેરે પગ પાની લગી	૬૩
૪ આંખ ખુબ ખેંચાવવા	૬૪
૫ નીચુ ન્યાળી પુઠ ભારી	૬૪
૬ ભામની ભણવવાથી	૬૪
૭ વણ ભણી ભામનીને	૬૪
૮ ભણાવને ભાવ થકી	૬૫
૯ ન્હાની ઉમરની નારી	૬૫
૧૦ અસનાઇ બાળકની	૬૫
૧૧ મન મધરૂબી વીના	૬૫
૧૨ જગ તણા પ્રાણી તણી	૬૬
૧૩ કરતા જનનું નામ	૬૬
૧૪ કાવ્ય કવી કોઈ કોઈ	૬૬
૧૫ મેર સુવા વીંછડા તે	૬૬
૧૬ હસકની વસ્તામાં	૬૭
૧૭ કરમ ચંડાળ કાં	૬૭
૧૮ કરી કાલી કંસ કંસ	૬૭

૧૯ હરી કથા જ્ઞાન બોધ	૬૮
૨૦ પુન્ય કરે પરેપકાર	૬૮
૨૧ ભક્તપણું જગતમાં	૬૮
૨૨ કંઈક અતી છાસ રાખી	૬૮
૨૩ કાલે હાથે ગંગા સ્નાન	૬૮
૨૪ ચારૂ બેઠ શાસ્ત્ર ખટ	૬૯
ત્રોટક કવીત.	

૧ દોર લાત મારત્ર	૬૯
૨ છોટાસા બાલકુ	૬૯
૩ બકસ બકતરે	૬૯
૪ પેટકા કપુત સુત	૭૦
૫ પુનકર દાનકર	૭૦
છંદા કવીત.	

૬ ઘણું ભેર આવે	૭૦
૭ ઘણું ભેર આવે	૭૦
૮ ઘણું ભેર આવે બાળ	૭૧
છંદ વિજય.	

૧ રામ સુધામ કે ડામ	૭૧
૨ સ્વાન કહેત સુનો તુમ	૭૧
૩ હડકવાવાળુ સ્વાન વસ્તી	૭૧
૪ વીંધમાં વધ્યો છે વ્યાસ	૭૨
૫ કોઈ ગુણી વ્યાસનું જ્ઞાન	૭૨
૬ તાત તણા મુજ બ્રાત	૭૨
૭ કૈંક કુમતી ભરેલા શીશ તે	૭૨

છંપો.

ભાંખ્યો છે બહુ બોધ
 શોધ કંધો સંસારી
 વતે કહેલી શીખ
 બીક સુકી નરનારી
 પુરપાઈની રીત
 વહી છે વેદ પુરાણે
 પુસ્તક આપું વાંચીને
 ગુણ ગ્રહણ કરને સહુ
 વ્યાસ વલ્લભ વડે શાસ્ત્રથી
 મરીની નીતી કહું.

વલ્લભ નીતિ.

વિનંતી વિષે છપો.

છપો ૧.

સમરી સારદા માત, વંદુ વેહેવારી;
કવીઓને પરણામ, માફ કરજો ભુલે મહારી;
છે વિદ્યાની ખોડ, જોડવાને મન મહાર.
કલ્પલ કરજો સર્વ. જર્વ રહે નવ ધાર;
કીંકર હુંજ કવિયો તણો, જ્ઞાનીનો ગુલામ છું;
થોડું કલ્પું બલુ માનજો, બ્રાહ્મણ વલ્લભરામ છું.

છપો ૨

ગુણી દેશ ગુજરાત, જાત બ્રાહ્મણની મહારી;
અમદાવાદ મુકામ, શહેરની શોભા સારી,
રાયપુર જલ્લામાંય, પખાલીની પોળ મધ્યે
કથા કહું પુરાણ, રણુ છું રૂડી રીધ્યે,
ત્રવાડી મેવાડો વીખ છું, શેવક અક્ષરધામનો;
બ્યાસ વલ્લભ નિજ નામ છે, સુતજ સુરજરામનો.

મા બાપોને સમજણ.

છપો ૩

પુત્રીયોને લાડ, લડાવે પીતા જોનો,
ધીક પડ્યો અવતાર, અગાડે મનખો તેનો;
રીખે જીભનો સ્વાદ, નાદમાં જાહેર રીટે;
કલ્પદીની થાય, જાય તે વાંકી વટે;
છાકે છકે છોક છોકરી, ધારયું કરશે આપનું;
વલ્લભ કહે છે નામ તે, બોળે બેટી બાપનું.

છપો ૪

નારી સાસરવાસ, શોભતી સઉથી સારી;

વઢી વસે પીઢેર, બહુવી વીલીચારી,
 હોય દુખ કે સુખ, સાસરે તોપણ સાર;
 સાસરીયાતું વેણ. સહે ખાટું ને ખાર,
 તે તો સંપુતેની છોકરી, ખરો ભેદ પરમાણુવો.
 વલ્લભ કહે ઘેર રાખેશે, તે વીર વંદળ બહુવો.

છપો ૫

ધીક જનેતા જેહ, દીકરી વહાલી બણે;
 સાસરીએથી માત, પીછરે પુત્રી આણે;
 કરે જન્મે શું બુદ્ધ, બુધ વિના નીજ ખાધ,
 સંખણી સરખી તેહ, બમાડયું ખાલી ખાધ;
 કંઠાડે રળવા માવડી, નીચ પદ્મીમાં ઉતરી,
 કહે વલ્લભ માણસ નહીં, કોહો કરક્ષા કુતરી.

છપો ૬

સાસરવાસથી નાર, પીયર પૈસો આણે;
 તે ચહીને માખાપ, દીકરી વહાલી બણે,
 કરે ઘણું વિખાણ, દીકરી તું બહુ સારી;
 ડહાપણ વાળી બાળ, ભાગતી ભીડ અમારી,
 એટલે છળ કરે છોકરી, સાસરેથી પીછર ભરે;
 બ્યાસ કે' સાસરે ન મળે તો છેવટ લુચે કરે.

છપો ૭

કાં પુત્રી કે પુત્ર, ચીજ પરધરની લાવે;
 માત તાત કરી કોધ, ધાક દહને ધમકાવે,
 પાછી પુછાપુછ કરીને ત્રાસે પમાડે;
 દરશાવી બહુ બીક, શીખથી કુમત કાડે;
 સુધારે સુધારયું છોકરું, બાળ ન સુધરે આપથી,
 કહે વલ્લભ કે બાળકો, ભગડે છે માખાપથી.

સીના ચરીત્ર વીશે.

છપો ૮

કુંડ રડી કરે વાત, પ્રપંચે પાછી ધરી;

મરીબ માત્ર મણાય, હરામી નહીં અધુરી,
નિરમળ બોલે બોલ, બુઠને ઠરવે સાચુ;
માને મુરખ કોય, હોય બુદ્ધીનું કાચુ;
અપલક્ષી અબળા ધણી, કામની કંત કરોડ છે,
કહે વલ્લભ પક્ષજ કરે, તે લુચ્ચો લપોડ છે.

છપો ૯

કરે આહ તે નાર, પહાડ પરવત પણ પાડે;
આભ લે અવનીમાંય, અવની આકાશ ઉડાડે,
કરે જ્ઞાનીને મુઠ મુઠને જ્ઞાની બનાવે;
નીર મોભના નેવ, નેવના મોભ ચડાવે,
વણુ વાતની વારતા કરે, અપ ધણુરી ગોઠવે,
વલ્લભ કહે વનીતા સહુ, અણુદીઠ પણ ઓઠવે.

છપો ૧૦

મુમત પકડે નાર, પાર પાડે પાખડે;
ડોલાવે સંસાર, નાર ના ડોલે પડે,
જેમ રામનું બાણ વાણુ વામાની એવી;
કરતાં કુડુ કરમ, શરમ રાખે નહીં તેવી,
મન ધારયું કરે માનની, ભુપ થકી પણ નવ ડરે,
વલ્લભ કહે રહે વશ નહીં, બ્રહ્માદીક મથી મરે.

છપો ૧૧

રહે ન રોકી નાર, ભાર હજાર મણુ મુકો;
શીખો સધળાં ચેન, નેનના ચોટ ન ચુકો
લાલચ આપો કાંક, વાંક ભુચો ન લગાર,
તોપણ ન ભોળવાય, કરે મનમાં જે ધારે
ધારયું કયાં વણુ રહે નહીં, રહે રોકી તે આપણું,
કહે વ્યાસ મુમત મુકજે, જય તો સમા બાપણું.

છપો ૧૨

નારી તાણો લાજ, કાજ તે તો બહુ આવે,
મારવી પડે આંખ, લલેરી તેને ફાવે,
નીચુ ન્યાળી જાય, કહે જમ તેને સારી
પણુ તે પાકી ક્રોય, નરોને નાખે મારી.

જે લલના લુચ્ચી નથી, તે ખુલ્લે શીર ચાલતી
કહે વલ્લભ લજ્જાળુઓ ધુ'ધટમાં ઘર ઘાલતી.

છપો ૧૩

જુઠા બોંલી નાર, સ્નેહ તેનો નવ કરીએ,
સોગન ખોટા ખાય, પાય લાગી પરહરીએ,
જે રહીએ વિશ્વાસ, કયાસ કયાં વણ પકો;
થાય જીવનો નોશ, નકામો લાગે ધકો;
જુઠું બોલે જે જીવતી, તે તણો છંદ છોડીયે;
કહે વલ્લભ તે નારશું, નેન કદી ના માંડીયે.

છપો ૧૪

લાજ વખરની નાર, લડતાં લડતાં નહીં ડરતી,
કમખુદી કમજત, બહુ મુખ બકવા કરતી;
વઢે વધારે વાત, ઘણું ડા'પણ દેખોડે,
બેર વિના બેર બાંધતી, ઝેર ધરે દીલ ડંખણી,
વલ્લભ કહે તે સુંદરી, શુદ્ધ સમજવી શંખણી.

છપો ૧૫

અતુરાનું ચરીત્ર, પવીત્ર જન તે શું જાણે,
કપટ ન શીખ્યો હોય, પ્રપંચે શા પરમાણે;
શેલ્લડી નરખી ન હોય, ખરનો સાંઠો વખાણે;
પરગુણ દીઠા વણ, આપના ગુણ ઉર આણે,
જે જણનારીની વેદનો, વંઝા શું પારખી શકે
કહે વલ્લભ અનુભવ વના, મુરખ માણસ બહુ બકે.

છપો ૧૬

મરોને નબળી નાર કંથનો અંતજ લેતી;
વદીને અવળાં વેણ દમીને દુખજ દેતી,
કરેજ ડોટી કલેશ, લેશ જ'પે નહીં જાતે,
સાસરીએ કુસંપ, વઢે બહુ વાંકી વાતે;
દંડાનો તંત મુકે નહીં, વદી તે વશ કરવા ધણી,
કહે વલ્લભ એ સુંદરી, અરધવણી જોલા તણી.

છપો ૧૭

નાથ ઉપર ઠે ફાથ, ઉપાડે અબળા બતી,

ચુકીને દે માળ, જાણવી તે મહા ઘાતી;
તરફેડા પણ આપ કરે, સ્વામીની સાથે;
કોટાણ કોટી પાપ, લાગતું લલના માથે;
પીઉને કનડે કામની તેની પક્ષ ન તાણવી;
કેહે વલ્લભ તે તારણી, કુટીલ કરક્ષા જાણવી.

છપો ૧૮

કામની સેવે કંથ, પંથ સુધામાનો ઝાલે;
પાળે પિઉનું વેણુ, સુમંદર તેનું ચાલે;
પાપ ટળી મળે પુન્ય, નુન્ય કાંઈ નવ આણે,
હોય સપુતની સુત, અન્ય જન ઉર ન ભાવે,
પીઉ પરમેશ્વર માની લે, તેને નકંજ નાશ છે
કેહે વલ્લભ તે નારનો, વર્ધકુંઠ વિશે વાસ છે.

છપો ૧૯

કંથ હોય કદરૂપ, રૂપવંતો તે કહેવો,
જહેરો બુચો હોય, તોય પણ ધૃશ્વર દડેવો
બુદ્ધિવણ પણ પીઉ હોય આખિજ આંધળો
બોમડો કે બુચટ, પડેડો પગે પાંખળો
હોય દુખીઓ કે સુખીઓ, શેવે સતીની વાળ છે
વલ્લભ કેહે પીઉ પરહરે. તેજ છમક છીનાળ છે.

છપો ૨૦

સંખણ સાસુ હોય, કોઈ દીવસ નવ જાપે,
કરે વહુથી બેર, સુએ ન સુખે સંપે
બોલે બકબક બોલ, તોળાવે આપે
જુદો જમ રહે સુત લાડકણી માને પાપે
વહુનું વગોણું બહુ કરે, જીદો શોધી કહાડતી
કહે વલ્લભ ધીક સાસુને, છેક છમોત્રા પાડતી.

છપો ૨૧

વહુ કરે વિરોધ, શુભ સાસુની સાથે;
દે માળ મુકે આળ, છેક છેડો લે માથે
સ્વામીને દે શીખ, બીખ મંજાવા જેની
જુદો કાઢે કંથ, પંથ પીયરનો સેલી

કહે વહલમ નિચ નારિએ, ઠામ સાસરે ફેડિયો;
તેણે તેના માઆપની, બોળી સાંતે પેડિયો.

છયો ૨૨

નારિ ચલંવે ચલણુ, ચણુ પોતાના ઘરમાં;
જણવી નહિ અકલ તેજ નારિના નરમાં
મણાય નારિ તોલ બોલ તેનો ન થપાયે
જેવો ઘરમાં ગુલામ. માપ તેવુંજ મપાયે
ચલવે ચલણુ જે નારનું, તે શું સ્નેહ ન માંડવો,
કહે વહલમ તે મરહને, જરૂર જણવો રાંડવો.

છયો ૨૩

ચાલે નારનું ચલણુ, તેહને ઘેર ન જવું
ડાહયો તેનો કંથ, હોય પણ મીત્ર ન થાવું
જમણ તણા બહેનાર કદી તેથી નવ કરવો
લેહેણુ ફેણુ વેપાર તેહ રાગે પરહરવો
ચલણુ જેને ઘેર નારનું તે ઘર ડમ ભરવું નહિ
વહલમ કહે છે લોટમાં લાગે લોચન કુળ મહિ.

છયો ૨૪

વામાને વશ થાય, તે જણવો મુઠ મેલો
વામાને વશ થાય, હોય ડાહયો પણ ઘેલો
વામાને વશ થાય, જાય તેનું ઘર સરવે
વામાને વશ થાય, ખાય ખત્ત તે મરવે
વશ વનિતાને થઈ રહે, તેની બાત પુઠળ વહે
બ્યાસ વદે છે વશ થાય તો તેને સૌ ઢલુઓ કહે.

છયો ૨૫

વશ બનવાથી લોક, કહે કે જદુ કિધું
વશ બનવાથી લોક, કહે ચીત ચોરિ લીધું
વશ બનવાથી લોક, કહે કે બનિઓ અંધો
વશ બનવાથી લોક, કહે નહિ મુજે ધંધો
વશ બનવા થકી સદુ સંગા મહેણું કંઈ દધને દહે
બ્યાસ વદે છે વશ થાય તો, માચીનો માકણુ કહે.

છયો ૨૬

મારે માને નાર, મારથી તસ્કર ત્રાસે
મારે માને ઢોર, મારથી ભુતજ નાસે
મારે માને બાળ, મારથી વહેરિ ધુળે
મારે મુકે શ્વાન, મારથી વૃક્ષજ દુળે
મારે તે સહુથી શ્રેષ્ઠતા, માર શુભ પ્રયત્ન છે
કહે વલ્લભ ખર માનજો, માર ચઉદમું રત્ન છે.

પુરશોને શીખ.

છયો ૨૭

અબળાને દે દુખ, મુખ તે જનનું બાળો
વગર વાંકનો વાંક, કહિ ચ્હોડે ચંડાળો
મુઠ ન કરે પોષણ, દુષણ લાગે છે અંગે
ભાવ થકિ લે લ્હાવ, પરાધ સુંદરિ સંગે
ધરની રાંડ રડિને મરે, આપ લાલ થઈ જાય છે
કહે વલ્લભ તે જીવડો, ખર નર ખત્તા ખાય છે.

છયો ૨૮

વૃક્ષ થઈ વરે નાર, ભાર લાગે તે જનનો
લાંછન લાગે હર્ષ, પછી પુરે પડે મનનો
નારિ બોળે નામ, ઠામ ઠામેજ ફરિને
બોળે પહેડી સાત, વાત વિલીયાર કરિને
વહેલી વહુ થાય વિધવા તો મન ઝાલ્યું રે' નહિ
કહે વલ્લભ પ્રથ નાથને, નાંખે તે નરકજ મહિ.

છયો ૨૯

વળે ન નારનું અંગ, ફરે છુટી ઘેરે ઘેર
વળે ન નારનું અંગ, વસ વિધવિધના પ્હર
વળે ન નારનું અંગ દ્રવ્યનો હમતો આવે
વળે ન નારનું અંગ, ઘરેણાં ધણીક ધાવે
વળે ન અંગ ખોરાકિએ દધવે માગ્યુ મુખથી
કહે વલ્લભ અંગ મુધરે, પરણ્યા પીઉના મુખથી.

છયો ૩૦

નારિ નહિ મુકાય, પીએ પાણિ બે દહાડે

નાર નહિ સુકાય, ધરે તે વાન ઉઘાડે
નારિ નહિ સુકાય, ઝેર જીલમ ગુજરે
સુકાય ન મારે સુંદરિ, ન સુકાય અન જીખથી
કહે વહ્નિ સુકાઈ જશે, નારિ નરના દુખથી.

છયો ૩૧

નર ન બને બળવાન, કહેલીં દુધજ પીધે
નર ન બને બળવાન, વૈદ વસાણાં કિધે
નર ન બને બળવાન, ઘતના ઘેબર દીધે
નર ન બને બળવાન, બાપની પુ'જ લિધે
નાવે બળ કે પુરૂષમાં, ધર ગોરિ દીતદારની
વ્યાસ વહ્નિ કહે બળ વધે, પુરૂષોત્ત્વ રાજમારથી.

છયો ૩૨

સાસરવાસે દહાવ, ભોગવે રાજ્યાસનનો
પણ બે આની બોજ, બહુવો તેવા જનનો
મોશાળ પક્ષે દહાવ, ભોગવે સરવ સવૈયો
પણ તે નારત્ત્વ માપ, બહુવો પા રૂપધયો
બાપ નામે ઓળખાય તે, બાર આની પરમાણુવો
કહે વહ્નિ આપ નામનો, સત્તર આની બહુવો.

છયો ૩૩

જે ધણિ મા બાપ ત્યાગ કરિને બેશે
તણને ભગની બ્રાત, જમ્મ સાસરિયે પેશે
કરે સાળકિથી સ્નેહ, દેહ સામુને અરપે
સસરા વહાલો હેમ, પ્રેમથી કાળજી ધરપે
વહાલિ વહુ બહુ સાળકિ, જેમ જનેતા બયલો
કહે વહ્નિ તે આદમી, નહિ મરદ મુખ બાયલો.

છયો ૩૪

પુરૂષને મા બાપ સરવથી શ્રેષ્ઠજ ગણવાં
હોય બુધા કબુધ, તોય પણ ભગવત ભણવા
પાળે રૂડિ પેર, મહેલ રાખિને મનથી
માને મુજનો પાડ, લાડ કિધા તે દનથી.

શુભ સમજીને શેવા કરે, મનવાંછીતજ કૃપા મળે
કહે વ્યાસ અડસટી તીરથની, તે નરને યાત્રા વળે.

છપો ૩૫

જનનિ જાયા બ્રાત, લડતે કદીએ ના માંડે
થાય વડો વિરોધ, વરિ લાવેલી રાંડે
હોય કરક્ષા નાર, પતીને આળ અડાવે
સાચી જુઠી વાત, ભરાવિ બેજ લડાવે
પોતે પણ લડવાને ચડે, ભાંડે ગાળો ભાંડની
કહે વલ્લભ સત્ય માનજો, સંવળે લડાઈ રાંડની.

છપો ૩૬

હોએ મુરખ બ્રાત, વાત નારિની માને
બુદ્ધિ વણ જન જેહ તેહ નર ધરતા કાને
વામા કેરૂ વેણ સાંભળી વણોક આજે;
કરે ન મન વિચાર, આપ બંધવને બાજે
કહું કરીને અબજા તણું, ખોદણી ખોદે ભાઈની
વલ્લભ કહે છે તેહમાં જણવી બુદ્ધિ બાઈની.

છપો ૩૭

જે ઉર આબુ પાપ, સંગ તેને ન વસીયે
હોય સગાં માબાપ, દુર તોહયે પણ ખસીયે
પરણીત કેરી નાર, જર પર સાથે રમતી
માંડવું ન ઘરખાર, મેલવી ભુડણ ભમતી
દમા ભરેલ દોસદારને, તજવો જુદો જાતથી
વ્યાસ કહે રનેહ તોડીએ, જનની જાયા બ્રાતથી.

છપો ૩૮

જે ઘરમાં નહિ સંપ, જંપ તેને નવ જામે
આલે કુટાકુટ, અતી દુખ દળદર પામે
થાય મર્યાનો નાશ, હાશ કરી નહી બેશે
હરખે દુશમન લોક, સોડમાં શત્રુ પેસે
ઇજત ઘટે વણી આપની. છેક ફજેતી થાય છે
વ્યાસ વલ્લભ કહે માનજો, ઘર ફાટે ઘર જાય છે.

છપા ૩:

જે ઘર ઝાઝો કલેશ, લેશ તેને સુખ નાવે
 કામણની પુનમ, સંદા ઘરમાં સોહાવે
 નાશ વીત વહેપાર, નાશ થાતી કુળ વ્રધિ
 મનુશ મરણી થાય, જાય સુખ સંપત બધી
 કંકાસે જળ ગોળી તણું, નાસે છે પણ ચારમાં
 કહે વલ્લભ કંકાસને, ઘાલો માં દરખારમાં.

છપા ૪૦

સંપ હોય જે ઘેર, મહેર ત્યાં તો ઇશ્વરની
 વધે વડો વહેપાર, પ્રાપ્તી પામે જરની
 લે સંસારી લ્હાવ, ભાવથી ભોગ ભોગવે
 શત્રુ શીર ન થાય, જુમતે જીવ જોમવે
 વંશની વ્રજી બહુ વધે દુખ દરદરનો નાશ છે
 કહે વલ્લભ જ્યાં સંપ ત્યાં પુણ્ય પ્રભુનો વાસ છે.

છપા ૪૧

લડે બેટડો બાપ, લડે ભાઈ શું ભાઈ;
 લડે દીકરો માત, લડે નણંદ ભોળાઈ,
 લડેજ ભગની બાત, લડે ધણીઆણી,
 લડે ભાભી દીએર, લડે દેરાણિ જેઠાણી,
 વળી સાસુને વહુ વડે, ત્યાં પર બોલે બોલકા;
 વલ્લભ કહે તે આદમી, પરજપતના ખોલકા.

છપા ૪૨

હુનું નીર અપાર, કરીને ઘરપર રેડે;
 સળગે નહીં લગાર, મનુરી ખાલી ખેડે;
 થાય ઘડીમાં સંપ ઘડીમાં ટંડો ચાલે,
 ભાંડે ઘડીએ માળ, ઘડીમાં ઘરમાં મ્હાલે;
 લડે વટે પણ વલ્લભ કહે, સામા શતરૂને દહે;
 છેવટ શાકદાળ એકડા, તરીએ તો તેડે રહે.

છપા ૪૩

ડાપણમાંથી હાથ, ન કાંડે નહાનું મોઢું;
 પોતાનું ખરું વેણ. અન્યનું માને ખોટું;

એક એકનો વાંક, જુએ પોતાનો ઠાંકી;
છીંદો શોધે છેક, વહે વડી વાતો વાંકી;
વહુ ફેડે તે ઠીકરાં, સાસુ ફેડી ઠીજ કહે;
વલ્લભ કહે કંકાસનું; કારણ ડાઘા જન લહે.

શેઠા વિશે.

છપા ૪૪

મરો નાતનો શેઠ, ઝેર ઝાજુ બે રાખે;
મરો નાતનો શેઠ, સહુ શીર આખો નાંખે;
મરો નાતનો શેઠ, રાંકને દાખી મારે,
મરો નાતનો શેઠ, હરામી હરજીં ધારે,
મરોને શેઠ પટેલીયા, સડોને ધુતી ખાય છે;
કહે વલ્લભ તે શેઠનું, જડામુળથી બળ છે.

છપા ૪૫

શેઠ નાતનો જોઈ, દહ તે ચંડાળ સરખો;
જોઈ શાસ્ત્ર પુરાણ, પાપીને પંડીત પરખો;
શત્રુ ન કોનો થાય, થઈ બહાલી વેર વાળો;
સ્નેહ કરી દે છેહ, જીવ બહુ જનના આળો;
શેઠ પટેલ બની આપથી, પક્ષપાત વિદ્યા ભણ્યો;
કહે વલ્લભ ધીક માતને, મહીએ મધો જણ્યો.

છપા ૪૬

કોણ બણવો શેઠ, સરવ કરતાં પહેલાંનો;
કોણ બણવો શેઠ, નાત મહાજન મહેલનો;
કોણ બણવો શેઠ, સરવનાથી સુજાતી;
કોણ બણવો શેઠ, સરવ જનથી મહા ધાતી;
કોને નમરશેઠ બણવો, ગુણ તેના શા બેઠ્યો;
કહે વલ્લભ સુણો સહુ, સંદેહ સવળા ખોઈએ.

છપા ૪૭

નાત તણો જે શેઠ, વેઠ તો કરે સરવની;
પાડે સારી સુજ, વાત વટે ન ગરવની,
દેઈ નાતને બોધ, કહે કુળ ધર્મજ નરખો;
આપ કરે સુ ન્યાય, સુત શતરનો સરખો,

લાંચ લઇને ધર ના ભરે, અસ્ત બેઠ ખુશી રહે;
કોને કલંક મુકે નહિ, તેજ શેઠ વલ્લભ કહે.

છપા ૪૮

માજન કેરો શેઠ, ઠેઠથી હોય વિચારી;
મુઠ્ય જાત સુમત્ય, બેઠએ પેરોપકારી;
શુભ કામમાં દામ, કદાવે સહુ પાસેથી,
જતો બચાવે છત્ર, કોક નિચને વાસેથી;
કરતો પોષણ કંઝાલનું, આપ હરિ ધર ના ભરે;
કહે વલ્લભ માજન તથા, સાચો તે શેઠજ ઠરે.

છપા ૪૯

મહેલા કેરો શેઠ, પેટ મોટું જે રાખે,
સઉથી સાચો રનેહ, મુખ ભુંડું નવ ભાખે,
ભમની મણે પરનાર, વંદાર કરવાને ધાએ;
ભાગે ભક્ષાની લીડ, ચીડ કો પર નવ ખાએ,
સેહેજ દામ ખરચે નહિ, મરિખનું ઉવરાવીને;
વલ્લભ કહે શેઠ થાપવો, શીર મુગટ બેનાવીને.

છપા ૫૦

શેઠ નમરના જેહ, દેહમાં દયાજ લાવે,
રમયતને શીર દુખ, આવતુ આપ ઉઠાવે;
બુએ જગતની પીડ, લીડ ભાગે ઉપાયે,
કરે રાય શું ન્યાય, નહિ તો સામો થાએ;
સાંભળે સહુની વારતા, પ્રજા બેટા બેટીઓ,
વલ્લભ કહે છે જણવો, તેજ નમરનો શેઠીઓ.

છપા ૫૧

ઉપર છપા ચાર, કહ્યા તેણું લે વરતી,
પહેલાનો એ શેઠ, જાત જણો માં નરતી;
તેથી અવળી રીત, રાખતા તે મહા ઘાતી,
ચાખ્ખો એ ચંડાળ, જતી નખગો નિખાતી;
રાખે ઝેર બહુ આંખમાં, હોદો ચલવે આપનો,
કહે વલ્લભ તે શેઠીઓ, હોય હજારો બાપનો,

હીમત વીશે.

છપો ૫૨

જેને હૈયે હામ, કામ કરતા તે ધારયું;
જેને હૈયે હામ, બય તે જનના મારયું;
જેને હૈયે હામ, દામ ઝાંટે તે ઝાળે;
જેને હૈયે હામ, નામથી ચાલે માળે,
હામ હૈયે બહુ રાખતા, તે સુરો સરદાર છે;
કહે વલ્લભ સહુ બળુજે, હામ બહુ હથીઆર છે.

છપો ૫૩

હામ બહુ હથીઆર, હામ તો મામ મુકાવે,
હામ બહુ હથીઆર, હામ તો મ્હોત ચુકાવે;
હામ બહુ હથીઆર, હામથી દામ ન દુલે;
હામ બહુ હથીઆર, હામથી કામ ન ભુલે;
હામજ હથીઆર બળુવું, હામ કદી હારે નહી
કહે વલ્લભ સહુ જમ વીશે, હીમત સો મરદા સહી.

છપો ૫૪

હીમત છે તે મરદ મરદ, હીમત નવ ખાચે;
હીમતની હીમત, કોઈથી નબ્બ કળાચે;
હીમત પામે રાજ, દાજ હીમતથી વાળે;
હીમત પામે જસ, કસ હીમતમાં ભાળે.
હીમત હોય જેદને વણી, તે નવ જન રણ હોડાવતાં,
કહે વલ્લભ હીમત થકી, હરી શું હવ બેડાવતા.

છપો ૫૫

જેણે મુકી હામ, હામ દુલે ભે તેના;
જેણે મુકી હામ, કામ હારે તે સૈના;
જેણે મુકી હામ, હામ તે જનનો દ્રોહ;
જેણે મુકી હામ, રામ વીના ચોર હોર,
હામ હારે જે આદમી, નમુસક નર પરમાણુવો;
કહે વલ્લભ તે માનવી, હવતાં મુઓ બળુવો.

છપો ૫૬

જે જન હાથે હામ, નામ તે જનનું બુડયું;

જે જન હાર્યો હામ, આમ ધર તેનું ઉડ્યુ,
 જે જન હાર્યો હામ, આમ યુ'થાયું તેનું,
 જે જન હાર્યો હામ, શામ થાયે મુખ એનું,
 જે જન હીમત હારીયો, તે જન કારજ ભુક્ષીયો,
 કેહે વલ્લભરામ નામ તે, દાસ સેહી તે દુહીયો.

મનુશના મદ વીશે.

છંપો ૫૭

જેનો બહોળો સાથ, હાથ ઉચો ચેં આજે;
 મણે સર્વને તુછ, મુછ મરડીને બાજે.
 જણવી બદે જોર, જથેથી ગુસ્સો બતાવી;
 બહુ કરે તોફાન, -હદયે હું પદ લાવી;
 જખરો જથાદાર સર્વથી, જણવે જોર વસ્તારનું;
 વલ્લભ કહે છે મુરખા, તાણે જથાદારનું.

છંપો ૫૮

જણવે બદે જોર, જથાથી જોડ્યો લીધે;
 સમજે મનથી લાભ, સરવથી ટ'ટો કીધે.
 હધયામાં ધણી હામ. સમાંના સાથનિ રાખે
 આન સરીખો થાય, જ્યહાં ત્યાં લેઆં નાંખે,
 મહા જોર જથાનું કરી, શેતરૂને દુલાવી દે,
 કહે વલ્લભ મળે સીંહ તો, સરવે ખો ભુલાવી દે.

છંપો ૫૯

મરીબ વઢતાં થાય, બચ માર્યો તે બહુનો
 મરીબ વઢતાં થાય, ખાય ખત્તા જન સહુનો;
 મરીબ વઢતાં થાય, દબાવે સરવે એને;
 મરીબ વઢતાં થાય, ધાય વઢવા જમ તેને
 વઢતાં મરીબ જે થાય છે, તેનાં પાપ પુરાં મળે;
 કેહે વલ્લભ વઢતાં બીચે, તેનું વેણ પાછું વળે.

છંપો ૬૦

લાંઠ સંગ કલાંઠ થાય ત્યારે બર આવે;
 હમની જોડે હમ, થાય તો છતી લાવે;

ડંડક સામો ડાંડ, થાય ત્યારે ધર બાલે.
શાનિ સામો શાહ, થાય તો ધંધો ફાલે;
નીચ સામુ લઈ હાડકુ, રહો સદા સૌ હામમાં;
સામા સરખા ઉઠીએ, તો તો રહીએ આમમાં.

છપો ૬૧

પડ્યો જેનો કરપ, નરપ પણ તેને માંડે;
હાંકે આપુ આમ, આપ તે એકજ સાંડે
બહેરી જન વસ્ય થાય, બય શતરૂ શીરપરથી;
સાંમી ન બાંધે કહેડ, કોષ પાડેલા ડરથી;
જેહે જનનો સાખો પડે, તેને સંઉ નમતા રહે;
કહે વલ્લભ સમો એજ છે, લાંઠ થાય તો નવ દહે,

છપો ૬૨

મરીબનું નહિ કોય, મરે હોય પણ ખોટા;
મરીબને સંઉ માળ, દધને વકડે ટોટા
મરીબ બોલે સત્ય, અમત્ય સરવ જમ બણે;
ગાદા ઘાલે લોક, કોષ દલ દયા ન આણે.
મરીબ તણા બહુ બોમ છે, ડાહયો પણ ઘેલો બણે;
વ્યાસ વલ્લભ કહે મરીબને, બલોજ પણ ભુડો બણે

છપો ૬૩

મહસ્ત ઘેલો હોય, તોય પણ ડાહયો બણે;
અવળુ વટે વેણુ, પક્ષ તો પણ સંઉ તાણે.
કરે વાત અસત્ય, સત્ય સરવ કહે સાચી;
હોયે જુઝી હીણુ, મણે નહી કોબુધ કાચી;
મહસ્તનું ખોટું ખર પડે, આહય તો જુહુ બેરવે;
વલ્લભ કહે છે મહસ્થ તે દીવસ રાતને ડેરવે.

છપો ૬૪

મરીબ જનનો શેઠ, કદાપી કો નવ થાયે;
મસ્ત તણો ગુલામ થવાને લાગે પાયે.
મરીબ ગુણી હોય તોહય પણ પ્રીત ન આધે;
મહસ્થ ઘેલો હોય, તેહની રસોઈ રાંધે;
મહસ્થ તણા બેલી ઘણા ચ્હાય થવા સાળા સહી,
વલ્લભ કહે છે મરીબનો બનેવી કો થાયે નહી,

છપો ૬૫

વાધ કરે હંસાય. થાયના કોતે સાંભા;
બકરી જાત મરીબ, દેખતા નડે નકામા;
ભીક્ષુકપર ખર જોર, કોઈ છતને નવ છોડે;
હોદાના થઈ દાસ, ભાઈ કહી ભમતા કોડે;
એમ ઉધાજન અતી ઘણા, પાપ પેટ ભરનાર છે.
કેહે વલ્લભ જમમાં સહુ, અબ ઈદ કરનાર છે.

છપો ૬૬

અનેક જનને એક, નડે તેને તો નડણ;
દયા ન ધરવી લેશ, દુષ્ટની પુઠે પડણ.
દારણુ દેવો માર, ટેવ ભુલાવિ દેવી;
કરવો ઇજત હીણ, ફોજતી જોયા જેવી,
પાપા પુરુશને પીડવો, સડિને સુખ કરવું સહી;
કેહે વલ્લભ ભુલાવવો કદિ પાપ મણવું નહીં.
નીચના લક્ષણ વીધે.

છપો ૬૭

પર શીર મુકે આળ, માળ તે ખાયે જમની;
પડે તેણું હોય તેવી નીજ ભમતી;
ચોર મણે સડિ ચોર, હોય શા તે જાણે
ડાંડ મણે સડિ ડાંડ, દુચ્ચુ દુચ્ચા મન આણે;
ભર ભરી સહુ જાણતા, તે જન બેલી પાપના,
જુદ આળ વલ્લભ કહે, મુકે તે ગુણ આપના.

છપો ૬૮

દેખી પર વધભોમ, રોમ પામે ઝેરિલો;
દલમાં બહુ દુભાય, વગર બહેરે બહેરીલો;
શરીર પણ સોસાય, ખાય ના પેટ ભરીને;
તનથી ટાઢો થાય, કથલી પરની કરીને.
જમ સુખ પરવું દેખતો, તેમ તેમ તે દાઝતો;
વલ્લભ કહે ધીક તેહને, લપટ મન નહીં લાજતો.

છપો ૬૯

ઝેરી સાંઢે સાંઢ, સ્વાન થું સ્વાન ન સંધે;

ઝેરી રાંડે રાંડ, જરા બડે નવ જાંપે;
 સુથારે સુથાર, કરે વડુ બ્હેર વાદે.
 મંઝારે મંઝાર, ઝેર જાંખાવે બદે;
 દિજ દિજ મળે એકલા, વિશ વાણી ત્યાં થાય છે;
 વલ્લભ કહે છે જમ વિશે, જાત જાતને ખાય છે

છપો ૭૦

વિપ્ર વિપ્રનું માન્ય, થટાડે જ્ઞાન બતાવી;
 પાપે ભરતો પેટ, આંખમાં ઝેરજ લાવી
 કરે બ્રહ્મ નિધાય, લ્હાય લાગે બહુ રૂદે;
 કપુત કરમ ચંડાલ, હલાલી થયોજ ઉદે;
 બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણનું ખોદતાં, ખેલ કરે બહુ ખીજનો,
 કહે વલ્લભ તે બ્રાહ્મણો, બણો ખીખ ખીજનો

છપો ૭૧

કરશે પર નીંદાય, જય લક્ષ્મી તે જનની;
 ટળે વણજ બ્હેપાર, થાય નાસ્તી અન ધનની;
 ક્ષય પામે પરિવાર, પાપ અન્ય જનનું ઘોષ
 રીધ સીધ નવ રીધ, રહે નીંદ્યામાં ખોષ;
 વળી જમ સહુ ભુટો કહે, મુખમતી તે મુઠમાં
 કહે વલ્લભ મુઆ પછી, પડે નરકના કુંડમાં.

છપો ૭૨

કોણ કરે નીંદાય, કોણ જન કરે અદેખી;
 કોણ કરે બહુ ઝેર, કોણ નાખે ઉવેખી;
 કોણ કરે જીઠ વાત, કોણ પર આળો મુકે;
 કોણ કહે મમ જાત, કોણ મુખ ભુડું ભુકે;
 કોણ કરે વાતે ટાપશી, કોણ મુખે મીઠું વહે;
 કોણ કડવું વેણ ભાંખતું, સઉ સોધી લેજો રહે.

છપો ૭૩

નીચ કરે નીંદાય, કરે નાગોજ અદેખી;
 સજી કરે બહુ ઝેર, વહે ચંડાળ ઉવેખી.
 લ્હાવું કરે જીઠ વાત, કલંકી આળો મુકે;

કહે અછકલુ જાત બ્રહ્મ જન ભુંડું ભુંડે.
લાલચુ પુરતા ટાપશી, દુશમન તે મીકું વહે;
બહાલુ તે કડવું ભાખતું, વ્યાસ કહે ધરજે રહે.

છપો ૭૪

ચાંડાળનું લક્ષણ, કરે સહુની ચેષ્ટાળી;
વહે મુખ મીડાશ, પછાડી, પાડે તાળી.
દશાંવે બહુ હેત, પેટમાં પાળી મ્હોટી;
કથે મરમની વાત, કુથલી કરવા ખોટી;
બહાલો થઈ વેરી બને; બાનું બતાવે આળનું.
કહે વલ્લભ પરખી કહ્યું, આ લક્ષણ ચંડાલનું.

છપો ૭૫

જેત પ્રમાણે વાત, વેણ મ્હોડાંપર આણે;
તરે પરમાણે ફર, પોયણુ જન પરમાણે;
કરમ પરમાણે બુદ્ધ, સંમ પરમાણે આશરો;
તુકમ તુલ્યા તારીર, હોય તેમાં શી કસરો.
દાનત પરમાણે બરકત છે, ગુણ પરમાણે નામના.
જ્ઞાન પ્રમાણે ગંભીરતા, નીશ્ચય વલ્લભરામના.

છપો ૭૬

જેની જેવી જાત, વાત તેવી તે બોલે;
નીચી નીચી વાણ, વહીને દલમાં ડોલે.
ભરી ખાલમાં માળ, સ્વાન પેરે બહુ ભસ્તુ;
દે પર જીવને દુખ, મુરખ મનમાંહી હસ્તુ.
ઉંચ કુંજમાં આદમી, પણ મુખ નરતી વાત છે;
વલ્લભ કહે છે જાણવું નખણુ નીચી જાત છે.

છપો ૭૭

ખોદે ખોદણી ખુબ, પરાધ પેટ ભરીને;
મુઠ મનથી મલકાય, કુથલી કુડી કરીને;
કહે અન્યને નેસ્ત, શેષ્ટ પોતે થાવાને;
આપ તણા ગુણ આય, ધરા ધુતી ખાવાને
એમ કરે પાપે પોટલો, અતી અરીશ્યા હાડમાં;
કહે વ્યાસ જે જન ખોદશે, તે જન નરકી ખાકમાં,

છપો ૭૮

કહો દુષ્ટને દુષ્ટ, તેહમા ધરમ ન ભાગે;
કહો ચોરને ચોર, પાપ તેમાં નવ ભાગે.
હુન્નરીને હોંશિઆર, કહેતાં ભાટ ન થઇએ;
પુન્યવંત દાતાર, કહ્યામાં કારતિ ન કહીએ
શાને શાહુકાર માઇએ, તે નહી જશ કહ્યા કથી;
નખળાને નખળો બોલતાં, બ્યાસ કહે નીંવા નથી.

છપો ૭૯

બહુ બોલે જે બોલ, તોલ તે તણે જણારો;
હોય ધણે ગુણવાન, તોહયે ગંધર્વ અણારો;
વાત કરે બહેવાર, સર્વ જમ ભુઠી બણે
ટુકપણું ધણું થાય, તોહ્યે વિસ્વાસ ન આણે;
લોકો લવરીખોરો ગણે, સ્વાલ કરે કદી સુતરો,
વલ્લભ કહે છે બહુ બકે, તેને કહે સઉ કુતરો.

છપો ૮૦

જલમાં ઝાઝુ ઝેર, જલમાં ઝાઝી સાકર;
જભે થઇએ રોહ, જલથી થઇએ ચાકર.
જભ વધારે બહેર, જલથી સ્નેહજ વાધે;
જભે છુટે જલ હાથ, જલ તે ઉચા બાધે;
જભ જવાડે મોતથી, જલ જવેથી મોતથી;
વલ્લભ કહે છે જલડી, રાજ્યાશન પધારતી

છપો ૮૧

હાંસીમાં વીશાધ, કરોધ હાંસીથી થાયે;
હાંસી તોડે હેત, રેત હાંસીમાં ખાયે.
હાંસી વીખનું મુળ, કુળ હુએ હાંસીમાં;
હાંસી જરનો નાશ, ધરે હાંસી કાંસીમાં
હાંસી હાટ હુધમાતનું, હાંસી વાવે ઝાંખરાં;
કહે વલ્લભ હાંસી થકી, છે ઇજતના કાંકરા.

છપો ૮૨

મધકરીની ટેવ, ટેવ હુએ છે તેને;

પડે પ્ર ની લાત, સમજ આવે નહીં એને,
પામે અતી અપજસ, પણ મન પાછું ન પાડે;
કપુતનો કુઆર, સહુને ઠટે ઉરાડે;
જ નેતા જેહની છીનકી, પીતા જેનો તષ્કરો;
વલ્લભ કહે સુત તેહનો, નીકળે મુરખ મસ્કરો.

છપો ૮૩

વદે ઉછળતુ વેણુ, કેણુ કડવું મુખ ભાખે;
કરી કટાણો કરોધ, બોજ તરછોડી નાખે.
બહાલા સંગે વાત કરે તોપણ તે રીતી;
દુશ્મન જન દેખાય, એજ પાપીની પ્રીતી.
ઝેર ભરેલ જીભ જેહની, ધા ભેગ ઝેરી બોલ છે
કહે વલ્લભ તે આદમી ભુકણ ખરની તોલ છે.

છપો ૮૪

વખર વિચાર્યું વેણુ, વદે તે મુખમાં પેશે;
વખર વિચાર્યું વેણુ વદે દુરદશા માટે.
વખર વિચાર્યું વેણુ વદે શીર શતરૂ જગે;
વખર વિચાર્યું વેણુ વદે, ભર ભારજ ભાગે
વખર વિચાર્યું વેણુ વદે, તે જીવંત પસ્તાય છે;
કહે વ્યાસ બોલ્યું બને, નહીં તો ભર્યા તુલ્ય થાય છે

છપો ૮૫

લાડ લડાવ્યું બાળ, બાળ ભાંડે તે સૌને;
કહે માતને રાંડ, માત બોલે મુખ વહુને;
વદે તાતને સુત, ભાઈને સાળક ભાંખે
કથે કઠેરાં વેણુ, સીખ કોની નવ સાખે.
મોઢો ચઢાવેલ બાળકો, આખરૂ ટાળે તાતની.
કહે વલ્લભ તે છોકરૂં, કુખ વગોવે માતની.

છપો ૮૬

કરી પુત્ર પક્ષ, લક્ષ લડવામાં રાખે;
રકથે ચાંપે સુત, અન્યપરે દધવત દાખે;
ભાંડે ભુંડો બાળ, તેમ તે સુણે સાંભી;
દેખી શીખે બાળ, અસર તે જાયે ઝામી.

ભાત તાત તણું બોલતું. શ્રવણ કરી ગુણ સ્હાય છે;
કહે વલ્લભ તે છોકરું, છેવટ વંડી ભય છે;

છપો ૮૭

બળો રાંડની કુખ, કપુત પુત પ્રસવે પેટે;
હરી જનને દે દુઃખ, દુષ્ટને ભાવે ભેડે;
અધર્મે જણવે જોર, ઠોર ધાલે ભંમ પાડે;
અનેક જીવને ક્ષણ, પુરણ પાડી નસાડે.
ભગવત નામમાં ભંમ કરે, ધંધો ટીંખળ માળનો
કહે વલ્લભ આ ગુણથી, મળીને સુત છીનાળનો,

છપો ૮૮

મરજો પુત કપુત, ખાય પરમુખની માળો;
મરજો પુત કપુત, થાય જે સોનો સાળો.
મરજો પુત કપુત, રંગમાં ભંમ પડાવે;
મરજો પુત કપુત, લોકને આળ ચડાવે.
જે પુત કપુતો નિકળે, તે જન મરજો આપથી;
કહે વલ્લભ તેવા થકી, છોટે સહુકો પાપથી;
અતી સર્વ વરણત વીશે.

છપો ૮૯

બહે કરશે જેહ, તેહ થોડામાં મરશે;
બહે કરશે જેહ; તેહ તું હાકમ હરશે;
બહે કરશે જેહ, જમત તેનાપર ચીડે;
બહે કરશે જેહ, પ્રભુજી તેને પીડે;
બહે કરશે જે ધારશે, તેના હાત ભુંડા થશે;
આકતુર તુલ્ય વલ્લભ કહે, બહુ કરતો ઉડી જશે.

છપો ૯૦

બહુ દોડે થકાય, બહુ આર ભારજ મારે,
એકદમ કરે જોર, જરૂરે તે જન હારે,
છોળે વધે જે નીર, એક પલકે તે ખુટે;
ગટપટ બાંધે સ્નેહ, તેહ ટુકામાં તુટે;
બહુ કરે તે થોડાકને, ઝાઝામાં કડવાસે છે;
કહે વલ્લભ સત્ય માનજે, થોડામાં મીઠાશ છે.

છપો ૯૧

ખડ ખડ કાઢે દાંત, હશીને જે નર નારી;
 બુઝી હિલ્લ તે હોય, નહિ રીત પાસે સારી
 મુરખના સરદાર, દંત દેખાડે ઝાઝા,
 જમમાં હલકું બોજ, થાય ને ટુટે માઝા.
 રાંડ રહે ને હાળો હસે, તે મુરખો પ્રમાણ છે
 દંત કાઢી હસવા થકી, વ્યાસ વટે બહુ હાણ છે.

છપો ૯૨

તાત સુતને સીખ, બીક દેઘ દે ઝાણ;
 ભાંત કહે સુભ વાત, વીરને વારે બાણ.
 માતા મુખે દે બાળ, બાળને સ્વારથ સાર;
 ભગની ભાંખે બેદ, કાઢવા લક્ષ નકાર;
 બાળપણમાં બુર પડે, મ્હોટપણમાં છે મીકડું;
 કહે વલ્લભ પાછળ સહુ, સંભારે તે દીકડું;

છપો ૯૩

મુરખને દયો ગ્નાન, સાન આવે કદાપી;
 સમજવો સૌ સાર, તોહયે નવ સમજે પાપી;
 કરો કોટી ઉપાય, ચ્હાયતો રાખો ખાળી,
 પણ પડી જેહ ટેવ, ટળે ના તેતો ટાળી;
 ચત્ન કરી સ્થીયાર ડીએ, તોપણ મન બયે ડગી;
 વલ્લભ કહે છે શેઠની, શીખામણ ઝાંપા લગી;

છપો ૯૪

નહીં નફ્ટને લાજ, નહીં નફ્ટને હાંની;
 નહીં નફ્ટને ટેક, નફ્ટ જન બે ઇમાની.
 નહીં નફ્ટનો બોજ, નફ્ટને શીક્ષા શાની;
 નહીં નફ્ટની શાખ, નહીં નફ્ટ તે જ્ઞાની,
 ડર નહીં નફ્ટને લોકનો, નફ્ટ જન નીરદે ધણો;
 કહે વલ્લભ માને નહીં, નફ્ટ બય રાજ તણો.

છપો ૯૫

જેણે મુકી લાજ, તેહને રાજ ધડીનું;
 લજવે માને બાપ, લજવે સગુ અડીનું

આણે મનમાં હર્ષ, સર્વ સહનાથી ભણી;
છેવટ પામે દુઃખ સુખ થાએ ધુળધાણી.
લાજ રહીત રાજ ભોગવે તે સ્વપ્નુ થડી આરુનું;
કહે વલ્લભ સુધરે નહી, કાં પુરુષ કાં નારનું.

છપો ૬૬

ખરૂં કહયામાં ખાર, ખરાખર જનને લાગે;
બ્યાપે રૂદે રીશ, વેણુ વધુ માંહી વાગે
થાય આકળુ ભુત, દુખ મનમાંથી ઉઠે.
ખરૂં ખમે નહીં આપ, રોશ આણે ન રૂઠે,
સત્ય કહે થોક ઉપને, ડાપણુ બજવે ડાંડનું,
કહે વલ્લભ તે છોકરૂં, હોયે રઝળી રાંડનું.

છપો ૬૭

સાચા જનને સોઠ, કદી કાળે નવ આવે;
રહે ન છુપ્યું કર્મ આહય તો ભસ્મ લગાવે;
શાહજદાને ચોર, કહે નવ ડરે લગારે,
ધેનું કેરાં શીઝ, હોય ધેનુને ભારે,
સુયં ભણી ધુળ નાંખીને પાછી પોતે પામતાં;
કહે વલ્લભ લાગે નહીં સાચે સોને સામતાં

છપો ૬૮

સહુ મન ડાહયું થાય, નહીં કો મનથી ઘેટું;
નહાનુ મોટું કોય, હોય પાછળ કે પેટું;
અણુ ભણુ કે વિદ્વાન, રાય કે રથયત સરવે;
મધ્ધો મન ગુણવાન, ધુમતો ઘણાજ મરવે;
અક્કલ જગમાં દોહોડ છે, ખરેખરાં ઇનસાફની;
અડધી બ્યાસ કહે અન્યની, આખી સોને આપની.

છપો ૬૯

સમજે સહુ મનુષ્ય, હું સ્ય પરના હૈયાની .
મુંઢ નરો પણ કાંક, લહે વીકટ વહીયાની
સુદ્ધ બુદ્ધ પડપંથ, સરવ વરત્યામાં આવે;
મન ડાચો જન કોય, હોય તે હું પદ લાવે;
પણ સમજે સહુ પ્રાણીઓ, ખોટું કે અથવા ખરૂં;
પામ બ્યાસ કહે દીલનું, સમજીને કરજો પરૂં.

છપો ૧૦૦

આપ વખાણે ગુણ, ત્રણ સરખો તે ભણવો;
 હું પદ માગે માન્ય, ભલો જન ભોટજ મણવો;
 થોડો અક્કલવાન, બતાવે બહુ બડાઈ.
 પુઠ વખે ડે સર્વ, ગર્વ તોપણ મન માંહી;
 મુંઢ જન ડાહ્યો થઈ ફરે, મનથી પુત્ર પલકાય છે;
 કહે વલ્લભ મુણો સમા, આછું પાત્ર છલકાય છે.

છપો ૧૦૧

હુન્નર જેની પાસ, દાસ સઉ થાયે તેના;
 મળે માન્ય આઉકાર, બેસવા ગાડી મેના;
 લક્ષ્મી લાગે પાય, રાય પણ બે કરબેડે;
 અસ્થ શેઠ સંહુકાર, નમીને આમળ દોડે;
 મળે મન ઇછયું આવીને, ભાર પડે નહીં તાણવો,
 વલ્લભ કહે છે સઉ થકી, હુનર હીરો બણવો.

છપો ૧૦૨

હુન્નરને જન જેઠ, બરોબર પાકો કરતા;
 જમમાં જીતે તેહ હામ હધયામાં ધરતા,
 રાખે નહીં કચ્ચાશ, હાય તે જનને થોડી;
 સેજે સો પચાસ, જુમને લે જર બેડી;
 પકડો હુન્નર લે હાથમાં, તેને વેડ થોડી પડે;
 કહે વ્યાસ કાચે હુન્નરે. મ્હો માથે હોડી રડે.

છપો ૧૦૩

કાચાનું કમજોર, ઠોર ઠોરે તે ભાગે;
 પાકું થાય પસાર, કોઈ ઠોકર નવ લાગે.
 કાચે કામ કીસમત, મત થાયે તે કીસ્સો;
 પાકે પામે જશ, આબરૂથી લે હીસ્સો;
 કાચે કીસબ વલ્લભ કહે, કોઈન ઉંચો નવ ચડે
 હીમનું પડીકું આવડયું એટલે ગાંધી થઈ પડે.

છપો ૧૦૪

શેષ્ટ થવા જે મ્હાય, બય તે જનનું બદે;

ખુએ તે ખોરાક, કોઈ મ્હોટાને વાદે.
નકામ તાણે ટેક છેક છોછો તે થાયે;
વણ ખુશ્મિએ વાક, કરીને બહુ કુટાયે;
વીના હુનર હાથો બને, ઝંઘડાં ખાવા મ્હાય છે;
કહે વલ્લભ છોટા થયે, કીડી સાકર ખાય છે.

છપો ૧૦૫

કરે વડાનો વાદ, નાદ તેમાં ઉતરશે;
લાંબા નરની સંજ, બય ટુકો તે મરશે;
દરશી વડાનો મ્હેલ, ખુપડી વાદે પાડે;
વડા વાદ પોશામ, કરી દેવાળુ કાડે.
ખાય ખાણું વડા વાદથી, રાંક વડા સામો વશી;
કહે બ્યાસ વલ્લભ છેવટે મરશે તે ટાંખા મશી.

છપો ૧૦૬

કરે વડાથી વર ઝેર રાખીને દલમાં;
છવ જર થાયે નાશ, ઉડે તે પામર પલમાં.
ખુએ ધરને જામ, કરીને ધામ ન બેસે;
દામ તળે નકામ, ચીતમાં ચાંત્યા પેસે.
સુખે સુવા પામે નહી, માટે મનથી બીજીયે;
કહેછે બ્યાસ વડા થકા, વર કદી ના કીજીયે.
કન્યા વકરો કરવા વિશે.

છપો ૧૦૭

લે દિકરીનો દામ, ડામ રેવાનો તેને;
દુખ ટળીને, સુખ, મળેલું દીકું કેને
રક્ત લક્ષ્મી એજ, તેજ ઘરમાં નવ વ્યાપે;
કરે કુળનો નાશ, હળાહળ કુમતી આપે.
ચામનો દામ ઉપજવીને તરતજ ખુશી થાય છે,
વલ્લભ કહે છે વીતતે, લક્ષ બળું લઈ બય છે.

છપો ૧૦૮

દામ લેધ દે ચામ, નામ બોળ્યું તે વણીએ;
લે દિકરીનું દ્રવ્ય, તાત તે ભડવો ભણીએ.
પરણત નવ કેવાય થાય વેચ્યાના જેવું;

ગણવો ગુણકા તાત, શાસ્ત્રથી અવળુ તેડું;
લેલક્ષ્મી ત્રાહ ત્રાહની, પીતા પુત્રી આપીને;
કહે વહ્નિભ: સત્ય માનજે, પાપધણું તે પાપિને.

છપો ૧૦૬

વેઠી વપુએ દુખ, સુખ તાકે તનીયાનું;
નીરખ વર જર ઘર, નહિ અવળુ દુનીયાનું.
નીચ કરે નીંચાય, સત્ય સાડ નવ ખીચે;
તાકી સાડ સુખ, દાન કન્યાનું દીચે.
તે ગુણ સહુ ડાઘા તણા, તાત શુભ સભાગીચો;
કહે વ્યાસ સુખ સુતાતણું; સોધે નહિ અભાગીચો.

છપો ૧૧૦

દૈ કન્યાનું દાન, માન્ય મોકલતાં ખાચે;
કરે જમૈથી ઝેર, બહેર પળે સામો થાચે.
રાખિ આપને ઘેર પાળ્યાની બોલે;
કુંવરીને કુટુંબ ગણે, તે ખરની તોલે;
પરણાવિને કરી પારકી, પુઠ અમલ કરે આપનો.
વહ્નિભ કહે છે નર્કમાં, ઠામ થાય તે બાપનો.

શાન્તિ રાખના વિશે.

છપો ૧૧૧

લોભ થકી લુટાય, લોભથી ટેકજ દુટે;
લોભી જન કુટાય, લોભથી મર્થજ ખુટે
લોભે ન રહે લાજ, રાજ પણ લોભે ખુએ;
લોભે આપ ન ખાય, લોભથી મજજત ખુએ.
લોભે લવરી લુલા લવે, લોભે ખત્તા ખાય છે;
વહ્નિભ કહે છે લોભથી, લક્ષણ સંધળા જાય છે.

છપો ૧૧૨

સંતોશી જન જેહ, દેહ પ્રયુક્તિત તેનો;
સંતોશી સુબુધ, ભોગવે સૌ સુખ ચેનો;
સંતોશીનો ટેક રહે જનમારો આખો;
સંતોશીનો જસ; ભાર જમમાં નહિ ઝાંખો
સંતોશીનું માન્યજ વધે. સંતોશી તરતા તદા;
કહે છે વહ્નિભ જમ વિશે. સંતોશી સુખી સદા.

છપો ૧૧૩

મન ધાર્યું જે થાય ખાય માં કે જન હુખ્યુ;
કરે ન નાશુ કોય, લિખારૂ રહે ન હુખ્યુ;
ચાલે ન ચર્ણે કોય, વાહનો ઘેર વસાવે
ચોરી ન કરે ચોર, કોઈ પર ગુણુ નવ આવે,
તોહો કરી કે કરે નહી, વેઠ કરે સોને મથી;
કહેછે વલ્લભ હરી વીના મન ધાર્યાં થાતા નથી.

છપો ૧૧૪

જે ઝાલ્યું રહે ચીત, હરે નહી રાવણુ સીતા;
જે ઝાલ્યું રહે ચિત, પઢે ન પરસ્વરે પીતા;
જે ઝાલ્યું રહે ચિત, દુર્યોધન યુદ્ધ ન માંડે.
જે ઝાલ્યું રહે ચિત, રામજી નાર ન છાંડે;
મન ઝાલ્યાં રહેતાં નથી, હર ધાર્યાં સૌ થાય છે;
વલ્લભ કહેછે મુરખા, ચિંત વસ કેવા જાય છે.

છપો ૧૧૫

લક્ષ્મી વરના લેખ, પડ્યાં મીઠવા નવ થાયે;
લક્ષ્મી વરના લેખ, કોયથી નવ ભુસાયે;
લક્ષ્મી વરના લેખ, લખ્યા શુદ્ધરના ગાયે;
લક્ષ્મી વરના લેખ, ટળે ના દીન હબરે;
લક્ષ્મી વરના જે લેખ, તે પરમાણે થાય છે;
વલ્લભ કે મુઠજ મતી, હું કતથી કુટાય છે.

છપો ૧૧૬

હું કત રાવણુ રાય, રામચંદ્રે રણ રોળ્યો;
હું કત દુર્યોધન, પાંડવે વન વીજોળ્યો;
હું કત કંસામુર, ક્રોધ કરી કૃષ્ણે માર્યો.
હું કત જરાસન, ભીમથી લેડતાં હાર્યો;
હું કતીના કુટક મયા, ટેક રહ્યા કોના નહીં;
કહે વલ્લભ સહુ હરી કરે, વીચારી લ્યો મન મહી.

છપો ૧૧૭

દશા રામને શીશ, પડી વનવાસ કહાડ્યા;

દશા નળરાય શીશ, નારથી બુદ્ધા પાડયા.
 દશા કંબુને શાશ, મણીની ચોરી આવી;
 દશા હમી ચંદ્રહાસ, જમ્યો એ પરતું લાવી.
 દશા પાંડવને શીર પડી, દ્વાદશ વરસો વન વહ્યા;
 કે વ્યાસ દશા હરીચંદ્રને, નીચ ઘેર નોક ર રહ્યા.

દેવા વિશે.

છપો ૧૧૮

દુખી દેવાદાર સુવા સ્વપને નવ પામે;
 કષ્ટા બહુ ખે આય, બય ત્યાં ડાંમે ડામે;
 ઘેર પડે પોકાર, લહેણિયાં આવી બેસે;
 ગાળો પણ દસ વીસ, ખાઈ ખુણામાં પેસે;
 નીરભયથી નવ રહી શકે, નહીં સંસારી સુખડું;
 કહે વલ્લભ સહું માનજો, દેવા તુલ્ય નહીં દુખડું.

છપો ૧૧૯

દેવું દારણુ દુખ, કદી દેવું ન કરવું;
 વેઠી લેવી ભુખ, ઉધારાતું પરહરવું.
 દેવાના થઈ દાશ, રહેવું પડે સંઘાયે;
 પડે જોડવા હાથ, વેણુ વાંકુ ન વડાયે
 દળીદર દુખ દેવે વધે, દેવે દાનત ખીમડે;
 કહે વલ્લભ દેવા થકી, રહે આબેરથી મડે.

મીંઢા માણસ વિશે,

છપો ૧૨૦

મીંઢા માણસ સંજ, રંજ કદી નવ કરીએ;
 જો જમ્યો પરદેશ, મહોત વિના ત્યાં મરીએ.
 જણાય નહિ કંઈ મર્મ, કર્મ તેનાં ધારેલાં;
 મીંઢાથી બહુ લોક, દિઠા જમમાં હારેલાં,
 મુગા રહિને બોલે નહી, મીઠું ખોટું કે ખરૂં;
 ગેમ ગાળો તે મારશે, વ્યાસ કહે કરજો પરૂ.

છપો ૧૨૧

મીઠું ન બોલે બોલ, ભોલ તનમાં તે તાકે;
 મીઠું માણસ લાગ જોઈને મારી નાંખે.

મહી પેટમાં પાપ, આપ ટાઢો થઈ શણે
 બણી ગોઠવે ગેડ, નહીં બોલે ને બોળે
 આચરે નહીં કાંઈ મુખથી, પેટ માંહી પાગી, રહે
 મીઠા તણે સંગે છાડજો, વ્યાસ વલ્લભ સાર્યું કહે

છપો ૧૨૨

રહે ચડેલું મુખ, મુખ તેને નવ આવે;
 ઝેરી જન દેખાય, કોઈ રસ્તે ન બોલાવે
 કહે અદેખો લોક, કટાણું મોઢું નરખી;
 સગું સાથ નવ થાય, હસે નહિ કોજન હરખી
 વળી જમ સહુ અતડુ રહે, જણે કુકરમી કાળ છે
 વ્યાસ કહે રહે મુખ ચઢ્યું, તેજ બણી ચંડાળ છે.

છપો ૧૨૩

હસ્તુ રહે છે મુખ, દુખ તે જનતું નાસે;
 ઉમંગ સૌને થાય, જમ જમ બેસે પાસે
 આણુંદી કહે લોક, હરખતું મોઢું જોઈ;
 ગુણુ જમત સહુ ગાય, બોદેઅ ન કહે કોઈ
 ભાવ લોક બોલાવી, લે જમત કરવા કારણે
 હસમુખાને વલ્લભ કહે; મુખ મળે સહુ આરણે.

અવળી રીત વિશે.

છપો ૧૨૪

દુનીયાના દોરંગ; જમત જુઓને ભાળી
 વઢનારી છે જોઈ; તેહને કહેછે પાળી
 પાળેછે ધી પાત્ર; બોલતા તેને વાઢી
 બહુ અવળા ઉચ્ચાર; વઢે દુનીયાજ અનાડી
 બાંધે પચાસની પાણી, તોરો તેનું નાક છે,
 કહે વલ્લભ પાછળ મુકે, અવળું આડો આક છે.

છપો ૧૨૫

ધૂંધટ તાણે નાર, મદ્દ જનને દેખીને
 કરે ઉઘાડું મુખ, દિયર પ્યારા પેખીને
 બેહાર જતાં શણુગાર, સજે બહુ સારા વાધા;
 પિયુછ પાસે જાય, અંગ પહેરીને વાધા
 વહેર વહાલામાં હોય વળું, પરશું હોય પ્રીતડી;
 મલ્લભ કહે છે જમ વીરો, જો જો અવળી રીતડી

છપો ૧૨૬

કાન સાંભળી વાત, કહી સાચી નવ કહીએ
 નજરે દિહી હોય; તોય વિચારી લધએ
 ઉડા કરિને કયાસ, આપ તપાસી બેધએ
 પડદે પુછાપુછ કરીને સંદેહ ખોધએ,
 નિશ્ચય ક્રિધા વિષુ વારતા, કરે તામશી તાપના;
 વલ્લભ કહે છે તે ધણી, બનશે બેલી પાપના

છપો ૧૨૭

જેને જેપર પ્રેમ, બહેમ તે પર તે ધારે;
 જેને જેની બીક; તેજે તે મારે
 જેને કલ્પના જેહ, તેહ સપને ઉપજવે;
 હૈયામાં જે વાત, હોય તે હોઠે આવે
 આહાર તેવા હોટકાર છે, વ્યાસ વદે છે વારતા
 જેને પ્રેમ જેહ વાતનો, તેમ બહેમ તે ધારતા

ન્યાયાધિશ વિશે,

છપો ૧૨૮

મરોને અમલદાર, પક્ષપાતો જે કરતા;
 કરે નહિ શુભ ન્યાય, લેધ લાંચો ધર ભરતા
 ગ્રહરથોને દે માન, ગરીબને ગરદન ઘાલે
 ઉલટ સુલટ ધનસાફ કરીને આડો ચાલે
 રંડીબાજ ન્યાયધિસ જે, તે પર પ્રેમ ન આણવો;
 કહે વલ્લભ પક્ષજ કરે, તે બહુજાણીયો બણવો

છપો ૧૨૯

બે બધુને વિરોધ, કાંઈ કારજનો ચાલે;
 તેમાં કો ગ્રાહીત, ચીત ડાપણથી ઘાલે
 એક તરફની વાત, શુણી સત્ય માની બેસે
 કરવા તેની પક્ષ, આપ કુખમાં પેસે
 બીજા ઉપર બહુ બડબડે, ભુડુ મુખ ભણતો ફરે;
 કહે વલ્લભ લંધુરને, કામ ઘણું માલજ ધરે;

છપો ૧૩૦

બેધ બેનો વિચાર, સાર સોધીને કાડે;

કાણુ સાચને જુઠ, ઉર ઉરમી ઉઠાડે,
પછી તાણુ પક્ષ, લક્ષવંસા તે ડાહયો;
શાણુનો સરદાર, લડતને પરખે પાથી,
ખરી ખુંચ ખોળે તે ખરો, સ્વાલ કરે સુપક્ષનો .
વલ્લભ કહે છે જાણવો, તે નર બત્રીશ લક્ષણો

છપો ૧૩૧

કામીજન વીશે.

કામી નર કે નાર; જર બુદ્ધિમાં બીણાં;
નેત્ર છતાં તે અંધ, કરમ સુજે બહુ હીણાં
નહીં લાજ મર્યાદ, સ્વાદ સાચો કીડાનો
રહે થઇને લખ્ધ, પાસ પ્રેમી પીડાનો
રાત દીન જખેના જરત, અન્ન ઉદક ભાવે નહીં
વલ્લભ કહે છે કામીને, નીદા પણ આવે નહિ

છપો ૧૩૨

કામાતુર જન જેઠ; તેહની જીભ્યા જુઠી
કોડી ન રહે પાસ; મથથી ખાલી મુઠી
તસ્કરમાં પણ ત્યાર; દગામાં દાનત દોડે
નીચ નીશામાં પુર, નકારા વાયક મ્હોડે
જરી જન સગુ સમજે નહિ; છાક ભરયું છટકેલ છે
કહે વલ્લભ જમ જાણજે કામી જન વટલેલ છે

છપો ૧૩૩

મન વિના મળવા વિશે

માન્ય વિના પર ઘેર; કદી કાળે નવ જમ્યો;
રહે ન રાખ્યો બોજ; ભારથી હળવા થઇયો
કોડ પતી કો હોય; તોહય સામું નવ જોઇયો
કરવા ચહિયે પ્રીત; આખર તેમાં ખોઇયો .
વણુ માન્યે મળે માદીઓ; પણ તે ધુળ પરમાણવી
કહે વલ્લભ ધુળ માન્યથી મળતાં માદી જાણવી

છપો ૧૩૪

જે કામે નહીં ભાવ; દહાવ ત્યાં કયાંથી વીતે

હેત વિનાના વેત; પાર પડે નહિ પ્રિતે
મળે નહિ જ્યાં માન્ય; ધ્યાન ત્યાં ક્યાંથી લાગે
હુટાય જ્યાં અનેક; છેક ત્યાં ભય સું લાગે
જેહ હામે ઉમંગ નહી; ત્યાં વેળા કેમજ વળે
કહે વલ્લભ અન ના મળ્યું; તો ધન ક્યાંથી મળે

છપા ૧૩૫

જીવોના દેહ વિશે

વધદ કરે વધદક, રોગ તે તનના ટાળે;
અપ ચોટતો હોય તોયપણ તે જન ખાળે;
લાવે મુળી મુળ વનરૂપતિ ભાર હરાડે
અઉશધીઓ અનેક, ચોપડી રોગ મટાડે
ખમ્મ વધદનું આશડ મળે, મળે બનેલા બહેતનું
વલ્લભ કહે છે નવ મળે, સોધ્યું આપડ મ્હોતનુંએ

છપા ૧૩૬

કઢી ન મુકે કાળ, રસાતાળે જમ્મ બેસે
શસ્ત્ર કપટી હોય, કોય ત્યાં છુપી પેસે
મર બાંધે જળ માંય, વાસ પુરે જમ્મ વનમાં
ઉદંબર બકતર કવચ કો પેહેરે તનમાં
લે સાહેતા તપશા તણી, અતુરાધ નહિં ચુકતો
પણ વલ્લભ કહે કાળતે કોમને નથી મુકતો

છપા ૧૩૭

સમાં માતકે તાત, પ્રાત ભમની ને નારી;
મામા કાકા કંથ, છોકરા સૌ સંસારી
માય બળદ કે બેસ, અન્નકે પોપટ પાળે;
કાંતો તે લે લહેણ કાંયતો દેહ વાળે
જેહ જેને સંસકાર છે, તે તે ભેગુ થાય છે,
દેહેણ દેણ વલ્લભ કહે, પુરણ થયે સૌ અય છે
પાપીની પ્રીત વિષે.

છપા ૧૩૮

પાપી બાંધે પ્રીત, આશ રાખીને જરૂની

પાપી બાંધે પ્રીત, પ્રેમદા જેવા ધરની.
પાપી બાંધે પ્રીત, હુન્નર લેવા માટે;
પાપી બાંધે પ્રીત, તેડવા વાકી વાટે.
પાપી બાંધે પ્રીતડી, કાંઈ મતલબને કારણે;
કહે વલ્લભ જે સ્વારથી, તે ન ચડાવો બારણે.

છપો ૧૩૯

કરે પ્રાણુનિ પ્રીત, રીત એતો રૂડાની;
સ્વારથીની મિત્રાઈ. કરે જાતજ છુડાની.
દોસ્તી દીલના હોય કોઈ દીવસ નવ દુઃ;
આશાની અશનાઈ, પ્રેમ તે પલકે ખુટે.
કરે ભાઈબંધી લીડની, દામ નારને અન વીના;
સદાચે સરસ તે ચાલતે, વલ્લભ મુખ બોલે બિના.

છપો ૧૪૦

શોમણ બાંધો સ્નેહ, નેહ વીનાને બણો;
નીકત નાંવે કોય, વપત વેળાચે સાણો,
રાજવંત જે હોય, લક્ષ્મી લેવા બેલી;
ભર કરમને માટ ભરે દોસ્તી બાંધેલી.
રાવણ જેવાને જરજ્યો, બે હાલે મુઓમથી;
મત મુકળે સહુ સ્નેહનો, છે પણ સત્યચારી નથી,
વ્યસન વિષે.

છપો ૧૪૧

વ્યસનને વસ જેહ, તેહનો સંઘ ન કરીયે;
જાતાં જહાર ખજાર, સાથથી લાજ મરિયે.
બોલે વ્યસની વેણુ, કેણુ સાચુ નવ કહીએ;
આપે કાલ કરાર, તોહયે વિસ્વાસ ન રહીએ.
હોય છુપત કે શેઠીયો, વળગ્યુ વ્યસન જે જાતને
વલ્લભ કહે વ્યસની થયો તે નમણુ નિજ માતને.

છપો ૧૪૨

જે નર નીસાખોર, ચોર તે જરૂર બણો;
ભંગી પીયે ભાંગ તેહને ધેર ન આણો;
અફિયુ હરામી ખાય, પીયે માંજે મંજેરી.

મુંઠ કરે મઠ્યપાન, બને વટલીને બેરી.
તાડી સંખ તુછ જતને, ગેમટ થઇ ફરતો ફરે,
કહે વલ્લભ વ્યસનિ થયો, તેનું ચિત ચોરી કરે.

છંપો ૧૪૩

કરીએ કર્મ જેઠ; તેઠ પડદામાં સારે;
સુભ અથવા અસુભ ખુબ ન્યારે કે પ્યારે.
મીઠાસ કે કડવાસ, બજનકે ચોરી ચાડી;
પાપ ભરકે પુન્ય વાત સીધી કે આડી.
સઘળુ તે પડદે શોભતું, ખુસિ ચીજ બે સાખાન.
કહે વલ્લભ સૌ માનજે, બાંધી મુઠી લાખની.

છંપો ૧૪૪

સાખે સઘળુ સુખ દુઃખ પણ સાખે નાસે;
સાખે સુખ બેવાર, સાખથી તરકટી ત્રાસે.
સાખે રે, ભય ભાર, સાખથી માન્ય મળે છે;
સાખે સૌ બેવાર, સાખથી દામ રળે છે.
સાખ તે સહુથી શ્રેષ્ઠતા, ઇજ્જતનું એ આભ છે
કહે વલ્લભ સહુ સાંભળો, સાખ લાખનો લાભ છે

છંપો ૧૪૫

શાખ ટળિ મળે લાખ, લાખ તે રાખજ બણો;
શાખ મયે સૌ જય, મળેના અનનો દાણો.
શાખ મયે વહેવાર, જરી જમમાં નવ ચાલે;
શાખ વમરનો જન, કોઇ ધરમાં નવ ઘાલે.
શાખ ટળી તે જમથી ટળ્યો, શાખ મનુષનું મુળ છે.
વલ્લભ કહે છે સાંભળો, સાખ મયે સહુ ધુળ છે.

છંપો ૧૪૬

નાગુ નાચે નાચ, આપ પાતાળે પેશી;
ખોટું ખાણું ખાય ચાલ તો પડે બેશી.
ચોરિ કરીને ચોર, વસે શહુકારી વાસે;
ખુની જન કરી ખુન, થાય સંતો ભુપ પાસે.
છીનાળી કરી છીનાળવા, કરમાં માળા સાલ છે;
વલ્લભ કહે રૂઢે ચુપ નહી, વા વારતા લઇ બચ છે.

છપો ૧૪૭

એક કરે કુક કામ, કામ તે સહુનો ટાળે;
હાય કરમ ચંડાળ, બીજ બહુ જનનું બાળે,
કપટ કરે હમેશ, દેશની ઇજત ખુએ;
કરે આપનું કાર્ય જસ પાછળ નવ ભુએ.
મતલબ આપની સાધીને, પાપીજન પંથે પળે;
કહે વલ્લભ તે જીવને, રણતા રોજ નવ મળે.

છપો ૧૪૮

જે શીખેલો પાવ, માન્ય તે તો બહુ ખાચે;
જે શીખેલો રામ, તેહ માણું નવ ગાચે.
જેને વંચક હોય, કહેથી તે નવ વાંચે;
જે શીખેલો નાચ, નચાવે તે નવ નાચે.
આ સરવે અહંકારીને, માન્ય કદી ના દીજીએ;
કહે વલ્લભ મોંઘા તણી, પળશી પળ ના કીજીએ.

છપો ૧૪૯

મરજીને નહી ગત્ય, મત્ય હાંકે પોતાની;
જાણે ન પરની પીડ, અન્ય હસ્તા રાતાની
મતલબ સાધે આપ, બાપ અર્ધવને બોલે;
બને આંધળો ભીંત, બકે બહુ બુચટ તોલે.
મરિબપણું દેખડાવતો, એજ શુદ્ધ સુમાર છે;
કહે વલ્લભ સહુ જાણે, મરજી જન ગુમાર છે.

છપો ૧૫૦

મળતુ વેવીશાળ, ભામતા તે જન પાપી;
પોતે સાર અહાય, મુધારે નહી કદાપિ;
કરી રંકનું ભંજ, બાપ ધરમાં લે તાણી;
તે કન્યા રંડાય, થાય અંતે ધુળધાણી.
પર વેવિશાળ ભાગીને, મુઠ મન ખુશી થાય છે;
વલ્લભ કહે છે છેવટે, મુળ સંમુળ બચ છે.

છપો ૧૫૧

કોઈ કરે મુલ કામ, કરતાં બમડી જાએ;
મહી પરે બહુ શોક, શોક ધરવે શું થાએ,

બીજા મુરખ લોક, બધ દેવાને ઠપકા
 શીદ કર્યું આ કાય, નકામા નાંખે લપકા.
 હીમત સહોદરે આપવિ, લોચન આંસુ લુછડાં;
 વલ્લભ કહે પાણી પીને પાછળ ધર શું પુછડાં.
 રૂપ જોબન વિશે.

છપો ૧૫૨.

જેને બહે રૂપ, તેહને આળ ચડે છે;
 નરતી કરે નીંવાય પાપિ જન પુઠં પડે છે.
 કરે આંખળા લોક, શોક ઉપજવે ઝાઝા;
 ઇજ્જત હલકી થાય, તોડવે દુષ્ટ મલાઝા.
 વખર કુડે કાકરા પડે, દુખી રૂપાણુ જન છે;
 વલ્લભ કહે બહુ રૂપને, માથે તો લાંછન છે.

છપો ૧૫૩

હોય જોબનનો મહ, હક્ય વાળે વળી ઉધા;
 સોમણ દીજે શીખ, તથાપી થાય ન સુવા.
 બહુ બળને અહંકાર, બર વિકાર ભરેલો;
 કટુ વેણ કુચાલ, કરોધ હરનીશ કરેલો.
 આંખડી પાંખડી ખીલતી, જોબન ચડતા લોહીનું
 કહે વલ્લભ જવનીચો, કહ્યું ન માને કોઇનું

સમો વર્તવા વીશે.

છપો ૧૫૪

સમો ભણે જન જોહ, તેહ જગમાં જસ પામે;
 પડે કદાપી કાળ, દુખ તોપણ તે વામે.
 કુંપદ ધરીને રીત, રાખતાં વીત ખુએ છે;
 સમો સંરવથી શ્રેષ્ઠ વિચ્છ તેન જુએ છે;
 સમો વર્તે તે મુખ ભોગવે, દુનિયાનો એ નેક છે;
 સંસાર મુખ સમાયકી, ન્યાસ વહે રથ ટેક છે,
 સ્વભાવ વિશે.

છપો ૧૫૫

જેને જોબનો સ્વાદ, ખાઈ તેને બહુ આવે,
 ખુએ ધરને મામ, મળાથી અર્થ ગુમાવે;

કોડી ન રહે પાસ, પછી તે શીખે ચોરી;
છેવટ વટલી જાય, ચ્હાય છોરો કે છોરી;
જેહેને ચટકો જીભનો, તે લક્ષણ નહિ ઠીકનું; ॥
કહે વહુલબે ખાય ખુશીથી, લેધને અનામીકનું.

છપો ૧૫૬

મધુપાન પીનાર, દુધ આપો ભૈ એને;
સ્વાદિક અપરમપાર, પણ રૂચે નહિ તેને;
માક્ષઆરીને અન, આપવે ઉર ન લાવે;
અનઆરીને જન જેહ, તેહને અન્ન ન લાવે;
ખળને મ્હેનત રૂચે નહી, ફોગટ ખાવા ચાહ છે;
વહુલબ કહે પ્રાણ પ્રકૃતી, પંડ પડે તે જાય છે.

પરચુરણ વીધયો.

છપો ૧૫૭

ઉંચને ંહાલો ધર્મ, નીચને, ંહાલી નીલા;
સુરાને રણ યુધ, જ્ઞાનને ંહાલી વીલા;
આદીતને જુહાર, શીવજીને જગધાર,
હરિને પર ઉપકાર, ભક્તને ભક્તો સારા;
વસ્તારીને વસ્તી ગમે, સુભ સોભા દેખાડવા;
વહુલબ કહે છે વિપ્રને, ંહાલા લાગે લાડવા.

છપો ૧૫૮

ભરી જનને ભર, ચોરને ંહાલી ચોરી;
કંન્યા દ્રવ્ય ખાનાર; તેહને મમતી છોરી.
જુભારીને દુત, રમ્યાથી લાગે રૂડ;
વ્યસનિ જનને કેડ ઠીક ભુંડાને ભુડ;
શાને શાહુકારી મમે, પ્રીય સુભને સુમંત છે;
કહે વહુલબ જગ જાણજે, સતિને ંહાલ સત છે.

છપો ૧૫૯

મળે મરીબને મર્થ કુઠામી બેશે કામે;
ન્હોકરિ લાવે નાચ કુઆરો કંન્યા પામે,
વંજ પામે સુત, બુધ વણ હુન્નર શીખે;
અભણ ભણે વીલાય પ્રેમથી પુસ્તક પીખે;

સાક પીરસનાર નાતમાં, કો કારભારિ થાય છે;
કહે વહલલ આ સર્વના ચક્ષ બોચિએ જાય છે,

છપો ૧૬૦

કોનો ધન હંકાર, કોયને રૂપ તણા છે;
કો જનને વિવાય, કોયને જથે ધણા છે;
કોય આખરવાન, કોયને બળ જોડાનો;
કોને હુન્નર હાથ, કોય હુકમ હોડાનો;
કોઈ જનને નામનો તણા, કોને હંકાર કુળનો;
પણ વ્યાસ કહે જે રાખશે, તે જીવ છેવટ ધુળનો.

છપો ૧૬૧

ઘટે દળદરથી દામ, બોજ બોલ્યાથી ઘટે છે;
ઠહીલુ વટે બહેવાર, માન મસ્કરિએ મટે છે;
અતિ પ્હેરે પતિયાર આળસથી ઉધમ નાસે;
નીધાથી પરીવાર ઘટે છે ચારે પાસ;
અથડાયાથી ઘટે આખર, ઉધથી ઉધમ જાય છે;
કહે વહલલ ધ્યાન રાખજો, ચેતવણીનો ન્યાય છે;

છપો ૧૬૨

મામડું વીમ્ર લોક, શોક મુકીને મનનો;
મામડું સાધુ સંત તાપ ટાળીને તનનો.
મામડું વૈદ વકીલ, વાળંદે માગી લેવું;
મામડું જોસ ફકિર, જરા શરમાવું કેવું.
આ લોક સરમાય મામતાં, ચુલે ચડે ન તાવડી;
કહે વહલલ માગ્યા વીના, નથી પીરસ્તી માવડી.

છપો ૧૬૩

નીચ સંગથી નીચ, લચથી ઉચ જણાયે;
સ્થાને સંગ સાહ ચોરથી ચોર ગણાયે;
સપુત સંગ સપુત, સાંણે સાંણા સરખાયે;
કપુત સંગ કપુત, ઘેલે ઘેલા પરખાયે.
તાડી વ્યાસ કહે પીછાએ, ગાયતળે કુધજ લહે;
તાડ તળે કુધ પીછાએ, તોપણ સૌ તાડી કહે.

છપો ૧૬૪

રાય સુંદરી ચોર; વાઘ વેશ્યાને બેરી;
બાળદને વાંનર, બુઠને જણસો ઝેરી.
વીંછી વ્યસની રાય, સ્વાન સુઅરને છોડ;
કપટીને કોટેલ, તામરી મુડલ ઢોડ.
ઉડા જળને અમની થકી, બાંધવો બહુ બીજાએ;
કહે વલ્લભ આ સર્વનો, કે વિસ્વાસ ન કીજાએ.

છપો ૧૬૫

નીર વીના સરીત, સુત વીનાની નારી;
જેખન વીના અંમ, રંમ રૂપ વીનાની ભારી.
રતુ વીનાનું કાળ, બળ કળ હીણ જે બદે;
જીભ વિનાને સ્વાદ, કહો શો લાગે ખાધે;
દાતા વીનાના ચાચકો, અંદ્ર વિનાની ઝામની;
કહે વલ્લભ સોભે નહી, કંથ વમરના કામની

છપો ૧૬૬

પરધનને નરનાર, પરસીખને પરમુદ્ધી.
પરરૂપ પર બહેવાર પર પરીબળ પરબુદ્ધી.
પર ઇજ્જત પરનામ, પર સુખને પર ઓભા;
પરશુણ્ણપર વીધાય, પર સુખને પર સોભા.
પર હોદાન પર દીકરા; આપે લેવા ધારતા;
કહે વલ્લભ કાંઈ ના વળે, ફેકટ ફાંફાં મારતાં.

છપો ૧૬૭

નમે ન નીચી જાત, નમે ન કુળહીણ નારી;
નમે ન માણસ મુંઢ, નમે ન કો ઢકારી.
નમે ન ઉચું ઉંટ, નમે ન પાત્રજ ઓછું
નમે ન ગર્ધવ બુધ, નમે ન છોકર છોછું
તરૂં એ રંડાનું ન નમે, ફાવે તેમ મરો મથી;
ઉચો વલ્લભ કહે તાડ છે, તો તે નીચ નમતો નથી.

છપો ૧૬૮

ટળો અનરથી રાજ, ટળે ન નબળી નારી;
ટળોને અટકણ અચ, ટળો નર વ્યભિચારી;

ટળો ગુરુનો શીખ્ય, નામ દે લાંચ્છન દેતો;
 ટળએ પુત કપુત, પાછળે અપજશ લેતો.
 ટળો મળીયો સુત માયનો, કપટિ મિત્ર પણ ટાળિએ,
 કહે વલ્લભ આ સહુ મુએ, જીવ જરા નવ બાળીએ

છપો ૧૬૯

જુઠાતું છે પાપ, જુઠ કેવાને કહેવું;
 જેશી જો નુકશાન, જુઠ તેવાને લહેવું.
 કો નર જતો હોય; કહે હું જાણી જાણે;
 પથે પળતાં કોય, બોલાવેથી વહે ત્યારે.
 કહે જોનારો જુઠડો, જામર કહી આડો મયો;
 તેને જુઠો નવ જાણવો, વ્યાસે સત્ય સાચો કહ્યો

છપો ૧૭૦

સાંભળ જીવડા શીખ, બીક કરજો તું આધી;
 શુભ કરતાં નિધાય, કરે દુનીયા નરભાગી.
 સહાય થાય જમ માર, જય ધન્યત પાપુકી;
 પણ સત્ય સોડે ટેક, કદી નવ દેવો મુકી.
 દે દુરીજન બહુ દુખડો, પણ સામળીયો સહાય છે;
 સોડે કરતાં વલ્લભ વદે, શતરૂથી શું થાય છે.

છપો ૧૭૧

સત્ય કાજ સતી સુત, મયા પાંડવ વનવાસે;
 સત્ય કાજ નળરાય, વહયા વન વામા પાસે;
 સત્ય કાજ હરિચંદ્ર, મસાણી થઇને બેઠો;
 સત્ય કાજ જાળીરાય, આપ પાતાળે પેઠો;
 મોડુંવજે શુભ પ્રીતથી, કરવત દેહ કપાળ્યો;
 સમાજસા સુત ખાંડીયો, પણ સત્ય જય વરતાવીયો.

છપો ૧૭૨

ટેક કાજ કંશરાય, હરીને કળુલ ન કીધા;
 ટેક કાજ અભિમાન, સપ્ત કોઠા શીર લીધા;
 ટેક કાજ જરાસન કેદથી રાય ન છોડયા;
 ટેક કાજ માંગેવ, ગુરુને કર ના બેડયા;
 ટેક કાજ દુર્યોધને નાખી પાંડવને મહી;

બ્યાસ કહે ટકથી રાવણ સીતાજી આપ્યા નહી.
સંમશ્યાના છપા

છપો ૧૭૩

ચાર નાર છે બેડ, તેમનો એકજ સ્વામી;
દેખાય વામન રૂપ, રહે નાચમાં નામી;
ઉચે આસન નાર, રહે નાથ થઈ નીચે બેસે.
જમે જણીઓ ચાર, જમ વર વચમાં પેસે;
કંથ વીના જમે કામની, તો અડધી ભુખ રહે;
પુછે વલ્લભ સહુ સાથને, આ ઉત્તર કીયો કહે,
ઉત્તર.

જમણા હાથની ચાર આંખળીયો અને પાંચમો અંગુઠો

છપો ૧૭૪

ચાર નારનો સાથ, નાથ તેને એક રૂડો;
દુખમાં વહાલા હેમ, મુખમાં ભારે ભુડો;
નીત કૃત કરી નાર, બહાર બેઝડાને આવે;
નકોડો તેનો નાથ, ગંદકી ધોવા બવે;
નરનારોને લડાઈ છે, અન જમે કો દીન નહીં;
પુછે વલ્લભ સહુ સાથને, આ ઉત્તર કોણ દે કહી

ઉત્તર

ડાખા હાથની આંખળીનો અંગુઠો.

છપો ૧૭૫

નારીપર નર એક, ખડાવીને રમદોળે;
આખળી ઘાલી લોક, ચામડી બેની ચોળે;
મસળે સૌ બે હાથ, પછીથી ભારે તમાચ્યા;
મુખથી ચુસે તેહ, જેરવે નહિ નર કાચ્યા,
પાકા પુરૂષને તે પચે, રસકસ ચુશી લે સહુ;
કહે સમસા વલ્લભ તણિ, ચાતુર નર તેને કહું.

ઉત્તર.

તમાકુ ઉપર ચુનો, મસળનાર ખાનાર માણસ,

છપો ૧૭૬

સોળ શસ્ત્ર સત આઠ, કામની કંજી આણી;

એકસો અષ્ટે નાર, થઈ હરીની પટરાણી;
 બહાલી પ્રભુની જેહ, તેહ લોકોએ ઝાલી;
 મચડી મશગી છેક, લઈ અંધારે ધાલી;
 વારા ફરતો સૌ ભોગરી, નરમ થયે આવી દયા;
 હરિની વસ્ત્રમ ગ્રહિ કામની, તેથી પ્રભુ રાજ થયા.

ઉત્તર,

ફેરવવાની માળા.

છપો ૧૭૭

વંદળ બતી એક, તેહપર બે નર ચડતા;
 બે નર ઉપર નાર, નાર પર બહુ નર પડતા;
 તે સૌ સંકેલાય, એટલે નામજ નારી;
 મનુસ માત્રા ચઢાય, થાય તેનીથી ચારી;
 દહેરી લાલ એ નારીને, તજે નહીં ભરશોકમાં
 વસ્ત્રમ તણી શમશા કોહો પુષ્પ લાલ લોકમાં.

ઉત્તર દોહરો

પાન અને કાથો ચુનો, સોપારી સુખ જાણ;
 એજાચિ કણ બીડી કરી, પ્રીતે તવ પ્રમાણ.

છપો ૧૭૮

ત્રણ જણાનિ જોડ, ખોડ બંધે છે મોટી;
 બોલે છે તે અધ, ન મુણે સારી ખોટી;
 મુણનારો જે જન, નબંધ બોલે નવ દેખે,
 દેખતો અણવાચક, બંધુ બરો અણ લેખે;
 આ ત્રણ જણ રહે સંપીને, તો મન મમતું થાય છે,
 એક એકવણ ચાલે નહીં, વસ્ત્રમની સમશાય છે.

ઉત્તર.

છપો ૧૭૯

બોલનારું છે મુખ, દેખતું નથી કદાપી;
 મુણે નહીં લગાર, ખોડ બે એને આપી;
 સાંભળનારો કાન, એકથી નવ જાણાયે;
 એને પણ બે ખોડ, નહીં ભાશણ લખાયે;
 આંખ સરવે ચીજ દેખતી, પણ બોલી જાણે નહીં,

મુઘી શકે નહીં વારતા, વલ્લભે તે સમરયા કહી.

છપો ૧૮૦

બે નાશ છે સ્વેત, બેઠ છે ભ્રમતે ભાળી;
નીરબે ન આપ શરિર, આંપણ્યો લાગી કાળી ' .
રાતે લાગે શરમ, માટ પડદામાં પેસે;
દીવસે મુકે લાજ, ખડાર ઉઘાડી બેસે;
જહુમરી તે નારીયો, જમ વશ કરવું બાણી
કહે વલ્લભ શમરયા કહેા. સઉને ખડાલી પ્રાણી.

ઉત્તર.

બે આંખ્યો એજ ઉત્તર છે.

છપો ૧૮૧

એક અખળા રસાળ, આપ વદી ગાય માણું
સ્વાદીક સૌથી સર્સ, ખાય ખુશીનું ખાણું
તેને નર ખતરીશ, ઘર ઘાલીને ઉભા,
ઉપર નર બે શ્રેષ્ઠ, ચોક્કી કરનારા સુખા,
તેમાં એક ખડ મુછીયો, બીજે મુછવાળો સહી
કહે વલ્લભ શમરયા કહેા, આતુર નર સમા મહી.

ઉત્તર.

છબ ૧ કાંત ૩૨ હેડ ૨ સહીત એજ ઉતર

છપો ૧૮૨

એક નર ઉતમ નામ, વસે છે વાસો વનમાં;
વેઠે વા વરસાદ, ટાઢ તડકે સહે તનમાં
નારી વણ વસ્તાર, જણીને મરતો ભારે
સત્ર થાય સંસાર, ઇટ લાકડીઓ ભારે;
તે નર જણે બધી દીકરી, લોક હરણ કરી ભય છે;
કહે વલ્લભ તે પુત્રીને સો જમ કરડી ખાય છે.

ઉત્તર

આંખાનું ઝાડ એજ ઉતર છે.

છપો ૧૮૩

છાક છકેલું છેક, જનાવર એકજ બેયું
કીકુ સૌને સુખ, કુખ કુનીયાનું ખોયું;

જીવ વિનાનું ભેર કરી મતવાલુ મહાત્રે
 દીન એકમાં દોટ થકી, સત માઉ ચાલે;
 માહા મહેપ્તું મુખ એક છે, ભમભમ ભારે ભાંખતું
 મુતરે ખેઉ ધંદી થકી, ચીસ કારમી નાંખતું.

છપો ૧૮૪

ખટ ચરણા છે ગોળ, સહુ સાથે ડમ ભરતા
 અંગે અમન અપાર, અતી અંજારા ઝરતા
 ઉકળે અંગે નીર, નસો કોટીધા જેમાં
 અવળ પગે પણ બપ, પુંડ ફરે નહીં તેમાં
 પાણી પીએ છે તે ઘણુ, કાસ્ટ પહોડો ખાય છે
 બે બાહુ બાંધ્યોની મહી, ઝટ આવે ઝટ બપ છે
 ઉતર-આમગાડીનું ધન્નન

દોહરો

વાળ વના દશવાળ છે, તેતો કીયા વાળ;
 સાણા સરવે સોધીને, ઉત્તર દયો આ કાળ

છપો ૧૮૫

ઉત્તર

રાયકવાળ રવાળ પોડવાળ બતી બણો
 મયાવાળ ગુણવાન, ઊનેવાળ નહી અમણો
 પદ્મીવાળ પુન્યવંત, ખેડાવાળજ ખેડાડુ
 રોઢવાળને રંગે, કદી નવ બોલે આડુ
 દિસાવાળ દીનપાળ છે, છે ગોમતિવાળજ ઘણા;
 તે હસવાળ વલ્લભે કહ્યા, ભાગ્યા સંદેહ સહુ તણા

દોહરો.

પાંચ ચણ્યો પાંચે ફણો, પાંચે જણો અંદર
 નર નાર ન્યાતો ઘણી, દેખતી દયો પંદર

છપો ૧૮૬

ઘડાંચણને મોચણ કમાચણ બતી બણો;
 આવચણ અવદીચણ, ચણો પાંચે ઉર આણો
 બોરીદણને લોદણ, ખરાદણ દણમાં આવી
 તપોદણને વાદણ, દણો એ પાંચ બતાવી
 ભાડણજણ દરજણ જુઓ; બાજણ બોજણ છે મહી

ધાંચજણ સહીત પંદરેજ, વહલમે તે જતો કહી
દોહરો

પાંચ તણે ને ખટલણે, ત્રણ બણે છે જેહ
ચઉં જતો જોધને ભાગો કો સંદેહ

છપો ૧૮૭

ગિતર

રાવતણને ભીસ્તણ, જુઓ રજપુતણ રૂડી;
કાયતણ કીસ્ખાતણ, છેવટ છે સગીથી જુડી
મુગલણ ને ભીલણ, પોમલણ ગોલણ મણને
કલાલણ ભાટેલણ, બ્રામણી છેવટ લણને.
બણમાં કણબણ મુખ્યતા, બીજી જત ચોખણ છે
સઉ બેદ વ્યાસે ભાગીયો, ત્રીજી બણ ધોખણ છે

દોહરો

બેગી સણને બે ઠણે, ત્રણ વણે છે સાર;
વ્યાસ વદે ગિતર કહો, કરીને મન વિચાર

છપો ૧૮૮

પારસણને ગોસણ, સુણે તે બેઉ સમજને
મરેઠણ બારેઠણ, ઠણેનો સંદેહ તજને
વણમાં મણા દેવણ કડવણ તેની જોડે
ત્રીજી વણ સાલવણ, જુઓ સગી સાચી હોડે
બે સણને વળી બે ઠણે, ત્રણ વણની વાત છે
વ્યાસ કહે શુભ શોધીને, શણ ઠણ વણની જાત છે

છપો ૧૮૯

અષ્ટ સ્વાદ જગમાય, સ્વાદ નવમો કો કાડો;
જળ્યાએ લઈ સ્વાદ, વાદ પછી કરવા માંડો
ખાતાં ઉપજે હર્ષ, પ્રથમ મળ્યો શુભ સારો
અતી આનંદ થાય, ખાય ખાટા ને ખારો
કડવો તીખો ને તુરો, મીઠો ને માળો વળી
કહે વહલલ સ્વાદ નિકળે, બે ચાર ચીજ બેગી મળી
નામના અવગુણ વિશે

છપો ૧૯૦

ધરતુ' રવીદાસ નામ, હોય રાત્રિ તુલ્ય કાંતી;

સાંતીદાને કરોધ, નામ શાનું ને શાંતી
કુબેર ધરયું નામ, નહીં ભંડારે કોઠી
ભીખારીદા નામ, દામ દિધેલા બેડી.
નામ ગીરધારી પાડયું ઢેયું પણ ધરી ન શકે;
કહે વલ્લભ નામ બોબડો સહુથી સવાયું બકે.

છપો ૧૯૧

મમન ધરયું નામ ફેરે તે સદા ઊદાશી;
ધરયું ધરમદા નામ ધણાને દે ફંદ ફાંસી
નામ ધરે અંટાળ, હોય બહુ ઉધમ વાળો;
ધરે ઘોળિદા નામ, નરો કાજળથી કાળો,
ધણા દયાળદાસ નામના કસમ તણા કરમો કરે;
વ્યાસ વદે હીરા નામના, રોડા તુલ્ય રખડી મરે.

છપો ૧૯૨

કપટી હોય અપાર, ધરાવે નામજ ભોળો;
કુલડી આપી એક, લકષ આવે મોટા ગોળો.
કુંમરદા ધરે નામ, હોય તરણાને તોલે
જુઠાસા હોય નામ, સદા તે સાચુ બોલે.
મરીબદાસ નામજ ધરયું, ગ્રહસ્થ આપ હોય ધણો.
કહે વલ્લભ દેવદત્તાં, શુભ હોયે દધતો તણો.

છપો ૧૯૩

મોંડાલેધરી નામ, પોતાની પાળે રાંડો
આપ ઊછેરે બાળ, ત્યાહરે શાનો માંડો
ડાહ્યાલે ધરી નામ, ઇંટ લકષ સઉને ધાયો;
ફેરે નગ્ન બેભાન, ત્યાહરે શાનો ડાહ્યો.
વાહાલાભાઈ નામ ધરયું કડવો તે સંસારને
નામ પ્રમાણે શુભ ના મળે, ધીક નામ ધરનારને.

છપો ૧૯૪

હોય ધનબાઈ નામ, મરે તે ચરણો કાંતિ;
નામજ મંગાબાઈ, કરી દહાડે નહીં નાતી.
ધરે લક્ષ્મી નામ, ભીખ માગીને ખાતી;
નામ હોય કરેતુર, નરી મંદી મંધાતી.

કંકુબાઈ નામજ ધરિયું કાજળથી કાળી થણી;
વલ્લભ કે રૂપમાં નહી, ત્યારે નામ સાંતુ મણી.

છપો ૧૬૫

રૂપાળી બે નામ; હોય અંગે બહુ ખોડો;
ધુળી ધરીયું નામ, લપટે દામ કરોડો;
નામ હોય સંતોક દ્રવ્ય સાચે જીવ ચોળી;
હોય દીવાળી નામ, બળે હૈયામાં હોળી.
નામ હરખાવે પાડીયું, નિત છાતી સીસ કુટતી,
નામ ચંચળ વલ્લભ કહે દોઢ પ્હોર દોડે ઊઠતી,

છપો ૧૬૬

નામ હોય સરસતી, પતી તે કરે હજારો
અમરત પાડયું નામ, મુખમાં બોલ નકારો.
નહાની ધરિયું નામ, કેમ ઘડપણમાં નાની;
મોઢી બે ઘેર ઘેર, ભમે તે મોઢી સાની.
બહુ જન નામ પાડે ભલી, ભુડી આખા ગામમાં
બ્યાસ વલ્લભ કહે ગુણવિના, આમ સુકો એ નામમાં

છપો ૧૬૭

ચંદામવરી હોય, અમાંસીક ચંદા જેવી;
ભુરી પાડયું નામ, કોડ નિકળ્યા હોય તેવી.
કાંસી નામની નાર, છોસ કાંઈ નવ પાળે;
સોનાબાઈ નામ, ઘેર ધાતુ નવ ભાળે
વલ્લભ કહે નામ વીજળી, રાતરે ભુતડીમાં બળે;
પરસનના દરસન થકી, ખાવા પીવા નવ મળે.

વચન બ્રહ્મ વિષે.

છપો ૧૬૮

વચન બ્રહ્મ જન જેઠ, તેહ પશુઓથી ભુડો;
કરવો નહિ વિસ્વાસ, આય રૂડો કે કુડો.
હાડ માંસ કે ચામ, પશુ પક્ષીનું સાર;
આવે વીરવને કામ, તેહથી મનુશ નકાર.
પાળ્યુ નહી મુખ ભાખીયુ, કર ઠોકયો મીથ્યા મયો;
કોણ કંતરાનો બ્રહ્મવો, બ્યાસ વહે ત્રીલો થયો;

છપો ૧૯૯

કળીયુગમાં વીસ્વાસ, કરોમાં કોઇ જનનો;
 કરવો નહીં. વિસ્વાસ, પેટ પ્રસવેલા તનનો
 કરવો નહીં વિસ્વાસ, પ્રેમદા પરણેલીનો;
 કરવો નહીં વિસ્વાસ વહેપારે વરણેલિનો
 વિશ્વાસ નહીં અંધવ તણો, પુનીનો કે પાપને,
 કહે વલ્લભ કરશે નહીં, વિશ્વાસ સગા બાપનો.

છપો ૨૦૦

વિસ્વાસઘાતી દોષ, વધ્યા છે જગમાં ઝાઝ,
 વિસ્વાસઘાતી સર્વ, હોય રૈયત કે રાજ;
 વિસ્વાસઘાતી સર્વ, સ્વાસ્થ્ય સાર હણશે;
 વિસ્વાસઘાતી સર્વ, મુખથી મીઠું બણશે.
 વિસ્વાસઘાતી બહુ વિશ્વમાં, વેણ વિશ્વાસે આપશે;
 કહે વલ્લભ આ યુગમાં વિશ્વાસે શીર કાપશે.

છપો ૨૦૧

વિશ્વાસઘાતી જેહ, તેહ જન પુરણ પાપી;
 શિખ માનીને કામ પાડતું નહિ કદાપિ.
 વિશ્વાસઘાતી જીવ, રોમ રોમ નર્કજ પામે;
 લક્ષ ચોરાશી દેહ, ધરે તે ઠાભે ઠામે.
 વિશ્વાસઘાતી જે જીવડો, મનુષ્ય છતાં અમુર છ;
 વિશ્વાસઘાતીને વ્યાસજી, કે' છે પાપી પુર છે.

છપો ૨૦૨

વણ વિશ્વાસે કામ, કથં જગમાં નવ ચાલે;
 વણ વિશ્વાસે કોય કોઈને કાંઈ ન આવે.
 વણ વિશ્વાસે નાર, પુત્રી પરની ન લાવે;
 વણ વિશ્વાસે એક, એકને ઘેર ન આવે.
 વિશ્વાસ વણ સંસારમાં, કામ ન ચાલે કોઈને;
 કરો વિશ્વાસ વલ્લભ કહે, પણ તે માણસ બેઠને.

છપો ૨૦૩

વિશ્વાસે વહેપાર, કરે છે સરવે પ્રાણી;
 પશુ પક્ષી કે નાર, લાવિએ વિશ્વાસ આણી.

વિશ્વાસ સુખ પ્રાપ્ત, થાય છે જ્ઞાન ગતીનું;
વિશ્વાસે ધરબાર, આલતુ નાર પતીનું.
મળે વિશ્વાસે શ્રીહરી, વિશ્વાસ દે પેટીઓ;
કહે વલ્લભ વિશ્વાસથી, પરણે બેટાબેટીઓ;
દીનતા રાખવા વીધે.

છપો ૨૦૪

દે મુરખ જન ગાળ, આળ તેમાં શું બેસે;
તેના મુખની માંઘ, વહેલુ પાછું પેસે;
મ્હો તેનું મંધાય, થાય ના કોને કાંધ;
સદગુણના સપુત, લાવડું નહીં મનમાંધ.
જેવું જે સુખથી વહે તેવું તે દેખાય છે;
વલ્લભ કહેછે ગાળથી કહો કયાં ગુમડુ થાય છે.

છપો ૨૦૫

નમતાને સહુ વિશ્વ, કહે છે ગુણનો સારો;
નમતા જનને કોય કહે નહિ કદી નકારો;
નમતાને નરનાર, નમે છે ખુશી સાથે.
નમતા જનને સુખ, કરયુ છે જમના નાથે.
નમતો નથી જે જીવડો, લક્ષ ચોરાશી તે ભમ્યો;
વલ્લભ કહે છે વેદમાં, નમ્યો તે હરીને ગમ્યો.
કુંભસાધ વીરો.

છપો ૨૦૬

વીત વાવરે જેહ, તેહ નર સહાય સુખી;
આપ રણ્યું નવ ખાય, બળુવો તેને દુઃખી;
ખાળે પેટ પાપીષ્ટ, ઇષ્ટ તેને નવ આપે;
દામ માટ ગુલામ; જની જીવને સંતાપે.
કહે વલ્લભ પુજી છતાં; કસરવંત કસાધ છે;
વહેવાર પક્ષે વાવરો, તેવડ ત્રીજો ભાધ છે.

છપો ૨૦૭

જેની માટે મર્થ; વ્યર્થ તે કુંભસ થાતો;
પળ ન મળે નીરાંત, પેટ ભરી નહી ખાતો.
આપો આપ હીસાબ, કરી કોડી નવ આપો;

વ્યાજ તણા વેપાર, કરી પરને સંતાપે.
જદે જે ધણીને ગર્થ છે, તેમ છતાં નવ વાવરયું;
કહે વલ્લભ તે શેઠીયે, પુત્રતણું દેહું ભરયું.

છપો ૨૦૮

ખરચે જે જન જેમ, તેમ તેને હર આવે,
થોડાને થોડુક, ઘણાને ઘણાજ માપે;
મળે ક્ષીડીને કણ, મણ હાથીને મળે છે;
જેથી જેમ વપરાય, તેમ તે આપ રળે છે.
હરીને ઘેર હીસાબથી, કમ જ્યાદે સૌ નેકછે;
વરો વ્યાસે કહે જાણજે, સોમ હાતાનો એક છે.

ધર્મધારા.

છપો ૨૦૯

કરતા ધરમનું કામ, કરે અટકાવજ ઝાભે;
કુળની કુંપદ મ્હાય, જાય તે જનનો માજો.
ઉંચ કામમાં નીચ, વેંણ કાઢીને રોકે;
છેવટ કુખી થાય, જાય તે જન જમ લોકે.
જે રામ નામના કામથી, ખાળે છે પરિવારને;
વલ્લભ કહેછે શાસ્ત્રથી, પાત્ર થશે જમ મારને.

છપો ૨૧૦

ધર્મશાળા ધરી નામ, કામ કોને નવ આવી;
કર્મશીળા તે કામ, આપને માટ બનાવી;
રાખે વીસધ સંત, અંત તે લે પંથીનો
થવા ન દે વિસરામ, કોઈ પણ જીવ જતીનો;
મુઢરે સ્વારથ સાધુ તણો, તો બીછાંના નાખતા
ધીક ધણીને વલ્લભ કહે, લંપટ જનને રાખતા

છપો ૨૧૧

પુન્યવાન હુવાર, પુન્યદાને કુમારો;
કડીયા મળી લોક, પુન્યમાં સહુ સુથારો.
બ્રાહ્મણો ભાવસાર, ખાતરી સોની સુરા;
ખમાર નામર ભાટ, ઘાચી પણ પુન્યે પુરા.
કુણ્ણી કેડે કોડી રણા, પોલીયા જમપાળ છે;

કહે વલ્લભ આ સરવમાં, વણિક મુછનો વાળ છે.

છપો ૨૧૨

આપે આપી પુન્ય, પુન્ય કાંઈ નવ રાખી;
પાણી મુકયું પડે, મુખ કષ્ટાપર્ણ ભાંખી.
પસાયતાં કે પ્રક્ષ, ધામ કે ઢોરો દે છે;
જન્મ મીલકત કાંક, દેધને જીવ ભમે છે.
પછી પરતાવો બહુ કરી, પાછું લેવા ચ્હાય છે;
પાપ વલ્લભ કહે તેહને, સતકોટી વણું થાય છે.

છપો ૨૧૩

દીક્ષિતદો દાતાર, પાર પાડે ન કદાપી;
કરે પુન્યમાં વાર, શેકીને વાવે પાપી;
તરછોડી દે ધાન, બુઝો તે દાતા કેવો;
શોમ થકી પણ નીચ, બાણુવો પટ્ટીત જેવો.
દાતા દીલો વલ્લભ કહે, દાન કરે બહુ દુખથી;
દાતારથી ભલો શોમ તે, હા ના કહિ દે મુખથી.

છપો ૨૧૪

અવજસીયા દાતાર, પ્રથમ તે બહુ જસ લેતા;
મ્હો માગ્યા મુખવાસ; નીર માગે દુધ દેતા,
કરે નિત્ય સેવાય, થાય તે હરીજન સાચો;
સહુ દીવસ લઈ જશ, પડે પાછળથી કાચો.
પહેલું કર્યું ધુળ મેળવે, પુઠં વાંધા પાડી વણા;
કહે વલ્લભ આ ગુણ છે, અપજશીયા દાતા તણા.

છપો ૨૧૫

બાળ્ય મુલનું દ્રવ્ય, પરમારથ કામ ન લાગ્યું;
બાળ્ય મુલનું ધામ, નહીં દે કોને માગ્યું;
બાળ્ય મુલનો હાથ, દાન તેથી નવ આપે;
બાળ્ય મુલનું શીશ, નમાવે નહીં કઠાપે;
બાળો ટાંકા મુલો તણા, જળ નાગ્યું કે કામમાં
દેહે વલ્લભ આમ લાગજો, દુષ્ટ જનોના દામમાં.

છપો ૨૧૬

કશાંશ હરીનો ભાગ, ન ખરવે સુધો રહીને;

સસ્ર બહુ લઈ જાય, ધન્ય અમની થઈને;
કાંતો મુકે રોમ; વધદ થઈ વિકલ આવે.
ધરી તરફનું રૂપ સામજો શાંટી જવે;
શાહ થઈ નાણું ચાલશે, ઢોંગે ધુતવા મંડશે.
કહે વહિલ છોડશે નહીં, કાં રાજ થઈ દંડશે.

છયો ૨૧૭

કાંતો આપશે પુત, તુત ઝાઝાં તે કરશે;
કચરપી બાપનું મર્થ, લઈ ગુણકા ઘર ભરશે.
કાંતો કરિ વહેવાર, ખોટ ખાઈને ખોશે;
મરશે મોંઘી નાર, દીકરી રાંડી રોશે.
કાં છોડેથી છુટી પડે, કાં વ્યસને લે લામનું;
કહે વહિલ મુકશે નહીં; હરી હરીના ભોમનું.

છયો ૨૧૮

જનમી માને પેટ, જરા જમમાં ન જણાયો;
વહિ છુટે અવતાર, મનુશમાં તે ન મણાયો;
થયો નહિ દાતાર, થયો નહિ સુરાતનમાં;
થયો નહીં ધરમીષ્ટ, મણાયો નહિ હરિ જનમાં;
મણાયો નહીં જે હુન્નરી, નહિ વિદ્યાને પંથ ચડયો;
કહે વહિલ તે પ્રસવીને, માને પેટ પથ્થર પડયો.

છયો ૨૧૯

પશુ પક્ષીનો દેહ, થયે મયે ઉપયોગી;
ધરવતનો પાસાણુ, પડે જમ થાયે ભોગી.
છવે પ્રજ્ઞદે છાંય, કાંય ફળ જમને આપે;
મર્યા પછી દે કાંઈ, શ્રેષ્ઠનાં કષ્ટજ કાપે.
મીથ્યા શરીર મનુશતણુ, વણુ ઉપયોગી સર્વથી;
વ્યાસ વદે વેણુ ધર્મને, પુન્યવિના ખપનુ નથી.

છયો ૨૨૦

દાંકયો ન રહે ભાણુ, એતી વાહળ આભારો;
દાંકયો ન રહે ચંદ્ર, કદિ તારાને પ્રકારો.
દાંકયું ન રહે ભાગ્ય, વસ્ર વિદાળે સ્ત્રીશે;
દાંકયો ન રહે સુર, રાય રાણા રણ વીશે.

હાંકયું ન રહે ચિત નારનું, વ્યસની નવ છુપે કંઈ
વલ્લભ ભુએ પારખું, દાતા હાંકયો રહે નહીં
આહાણુ વીશે.

છપો ૨૨૧

ભીખને માથે બ્રૂટ, કપટ કોટીધા જેમાં;
આખર તોરો ટેક, રહે ના રાખ્યો તેમાં.
ફરે દુરબળ વેશ, તાહારે ચપટી નાંખે;
કરને પરાધ વેડ; એમ દેનાર ભાંખે.
માંડ ધુએ નહી શાંખણી, તેને બા કહેવી પડે;
કહે વલ્લભ તે ભીખના, હાંદલાં શું શીકે ચડે.

છપો ૨૨૨

વિમ્ર તણો સુત જેહ, તેહ ભીખ પહેલી માગે;
પણ રાજ કે શેઠ, પાય સામો રહી લાગે.
સરવ કહે મહારાજ, મહીપતનાથી મહેટો;
હોય વળી વીઘાય, પછી શો તેને તોટો.
ધન્ય અવતાર આહાણુ તણો, એ દેહને શું કુખ છે.
કહે વલ્લભ જો વાણીયા ભીખ તેને શી ભુખ છે.
વૈષ્ણવ વીશે.

છપો ૨૨૩

ધરી વૈષ્ણવી વેશ, કહે શ્રી કૃષ્ણજ કપટી;
મહિ સાધુ કે વિમ્ર, તેહને નાપે ચપટી.
માળા ઝાલી હાથ, દેવના દરશન કરતો
પુન્ય વિના પાપીષ્ટ, ફાંકડો ફેટે ફરતો;
કાંઈ કોઈને દીધું નહી, તે જન તરછટ તુતિયો;
કહે વલ્લભ તે ભક્તને, માથે જમની ભુતિયો.

છપો ૨૨૪

વિમ્રજ વિષ્ણુ રૂપ, વૈષ્ણવે તેહ ન પાળ્યા;
ન સેવ્યા સીધ સંત, પુન્યના પંથ પ્રમળ્યા.
કંઠી ભાંધી કોટ, દોટ ડેરામાં મુકે;
મણે શુરને શ્રેષ્ઠ, બલની નીલા ભુકે.
દીલુ તણ મજ તાણીને, તીરથ યાત્રા કરતો ફરે;

મહિ બ્રાહ્મણ સેવ્યા વીના, વ્યાસ વદે છે નહિ તરે.

છપો ૨૨૫

સોનાનો જ્યાં પાક, હોય ત્યાં સોનું સોંચુ;
પરદેશ મધ્યે જાય, થાય મહા મુલ્યે મોંધુ;
ધરમાં દેવસ્થાન હોય, તેથી નવ ઠરખે;
આધાનો મહા મોહ, જઈને આવે નરખે.
ગંગા મુકી દે દેશની દુરની ગંગા ચ્હાય છે.
પહેલુ પરખે નહી મુરખા, પાછળથી પસ્તાય છે.

છપો ૨૨૬

વિના વિપ્ર કે જાત, બોધ આપે સરવેને;
વેદ જ્ઞાન દે આપ. પાપ લોગે શીર તેને.
જેના કુળનો ધરમ, કર્મ તો કાંડ બતાવે;
શુદ્ર જાત આચાર્ય, થાય તો નરકે જાવે;
શુદ્રો નમાવે વિપ્રને, પાપે પડ ભરાય છે,
કહે વલ્લભ વિપ્રો નમે, તે પણ નરકે જાય છે
ઢોંગી વીશે.

છપો ૨૨૭

જ્ઞાન વણુ માણું જાય, કુદે બહુ ઘાટે જાણ;
કહે કથા પુરાણ, લોકને કરવા રાણ.
ચંદન ચરચી ભાળ, ચલાવે ચાલી ચટકા;
વદે વિહારી વાણ, કરે લહેકાને લટકા.
વણુ ટીંખળે ટીંખળા કરે બહુમર થે જાય છે.
કહે વલ્લભ ધીક લોકને, ધુતાને વશ થાય છે.

છપો ૨૨૮

મુરખને દે માન્ય, દ્રવ્ય ઢોંગીને આપે;
ઉંચાને દે માળ, નિચને ગુરૂ થાપે;
શુભ ઠેકાણે સોમ, અસુભે નાણુ કાડે;
સાળી પહેરે ચીર, બેન આંસુડાં પાડે.
કીમિયો બહુ કીરતી કરે તેને સૌ જમ ચ્હાય છે;
કહે વલ્લભ કળીયુગમાં, પાખંડી પુખાય છે.

છપો ૨૨૯

હુરીજનનો દેશ, ખખર શી સુભ ખોટાની;
સરખી કીમત થાય, ચ્હાય નાના મોટાની.
ભાજી પાન પકવાન. ભાવ સરખે સૌ બોલે;
કામ હંસ ખર ખાય, ખણે તે એકજ તોલે.
દેવ દૈત જણે જોડના, સુભ અશુભ એકજ ખણે;
સંત્ય સમાગમ કીધા વિના, મુંઢ રહ્યા વલ્લભ બણે
હરી ભજનમાં ભંગ પાડવા વિશે.

છપો ૨૩૦

હરી નામમાં ભંગ, પડાવા પાડે તાળી;
મીઠ્યા કરે બોભાટ, હશે બહુ ધુળ ઉછાળી.
હાળે પરનો પાવ, આપ સતીયો થૈ બેસે;
છેડા સાંધણે માટે, સોડમાં સોની પેસે,
કાંકરી ચાળો ચણાવિને ખાચે ઠબકા ઠોકરો;
કહે વલ્લભ આ ગુણથી, હોય છીનકીનો છોકરો.

છપો ૨૩૧

વામાતું જ્યાં વૃદ્ધ, જમ્મ ત્યાં કો નર બેસે;
ધારી કુડાં કરમ, છેક સોડયોમાં પેસે.
ચાતુરીનાં ચેન, ચલાવે ખુબ ચણાખી;
થાય ન કારજ કાય, પાપ લે ભુંડું ખાખી.
વલ્લભ કહે વનિતા કને, દુર ભાષણ ગોખે ધણાં;
સ્રી સંગ બેસે બાયલા, કાં લક્ષણુ લુચ્યા તણા.

કુંડળીયા*

કુંડળીઓ ૧

ટકા તેરા નાહી હે. કાંસે લાયા સાથ;
માઘ પેટ પેદા હુઆ, તબ થે ખાલી હાથ.
તબથે ખાલી હાથ, નાથને બડા બનાયા,
કછુ ન દીયા દાન, માનમે જન્મ ગુમાયા.
કહે કવીજન વ્યાસે, કયાસ તું કરલે પક્કા;
સમજ સમજ ગુમાર, નહી હે તેરા ટકા.

કુંડળીઓ ૨

પૈસા પૈસા કયા કરે, પૈસા હે ગુલામ;
 સંગ કછુ નહિ આયમા, પડા રહેમા ઠામ;
 પડા રહેમા ઠામ, દામશે ફુનીયાં કુળી;
 કેસા લગીયા મોહ, ખુદાકી એકી ખુબી;
 કહેત વલ્લભરામ, જયમા આયા એસા;
 ખા પી રહેના ખુશ, પાપશે મત કર પૈસા.

કુંડળીઓ ૩

તેરે શીરપર મ્હોત હે, કલ્લ આજ ઓર અખ;
 કર લે કરતા હોય શો, પીછુ કરેમા કખ;
 પીછુ કરેમા કખ, તખ સંગ નહી રેણેકા;
 ધામ દામ કે નામ, સખી યાંહી રેણેકા;
 કહેત વલ્લભરામ, પડત ફેમટ કે ફેરે;
 સમજ સોમ ગુમાર, મ્હોત હે શીરપર તેરે.

કુંડળીઓ ૪

કાયા કચ્ચા કુંભ હે, છોડ મરવ ગુમાન;
 આયા એસા જયમા નહિ સમજે નાદાન.
 નહિ સમજે નાદાન, શાન શુદ્ધિ સખ લુલા;
 બેરેકા ગુલામ, દામકી ખાતર દુલા;
 કહેત વલ્લભરામ, દુર કર મમતા માયા;
 જરે જયમા લવ, મીથે મટીમે કાયા.

કુંડળીઓ ૫

ચમડી કચુ ચુંચાવતા, ભર ભરકે ભંડાર;
 પીછુ માલી ખાયમા; જખ લે હીસ્સેદાર;
 જખ લે હીસ્સેદાર, યાર તુમ સમજે મેરા;
 પડા રહેમા સખ, હોયમા જમલ ડેરા.
 ખા પી એર ખીતાવ, સંગ નહિ દેવે દમડા;
 કહેત વલ્લભરામ, કચુદુ ચુચાવત ચમડી.

કુંડળીઓ ૬

મેરા મેરા કયા કરે, તેરા નહિ તલભાર;
 સખી છોડકે જયમા, પુત્ર નાર પરિવાર.

પુત્ર નાર પરીવાર, ચાર ઘડિકા સુપના;
મથાં ઓર ધરખાર, ઉસન કુછ નહીં અપના;
મુમત માયા મોહ, કાળકી જળે ઘેરા,
કહેત વલ્લભરામ, કાયકું કહેતા મેરા.

કુંડળીઓ ૭

જુઠી માયા જનકે, દીલસે કરદે દુર;
કંજુસે કરકે બડી, દર્શાતા નીચ નુર
દર્શાતા નીચ નુર, ઉર ખીચાર ન આતા;
કરતાહે સંચીત વીત, વહી કુધર જતા.
છેવટ જમકે હાથ, જાયગા યાંશે ઉઠી;
કહેત વલ્લભરામ, જન લે માયા જુઠી.

કુંડળીઓ ૮

અંતર ઉલટ હોત હે. કુછ કર મેં દાન
કલજુમ જીવ ભમાવતો, સો ભુક્ષીત હે ભાન,
સો ભુલતહે ભાન, ધ્યાન માયા મેં લગતા;
બોધ સુન જળ પ્રેમ, ઘડી પીછે મન ભમતા.
લગજતી જંજળ, શૂરકા ભુલે મંતર;
કહેત વલ્લભરામ, ફીરે સખ ઉલટ અંતર;

કુંડળીઓ ૯

મચ્છી નહાતી નીરમે, રહે રાત ઓર દીન;
એસા નહાતો આદમી, પ્રભુ ધ્યાન પુન્ય ખીન
પ્રભુ ધ્યાન પુન્ય ખિન, મિનકી માફક માનો;
ફાકટ ફળ ના હોય, જ્યું જળ જંતુ જનો;
કહેત વલ્લભરામ, હરામી એ નહિ અચ્છી;
પાપ કહો કબ જાત; નીરમે નહાતી મચ્છી.

કુંડળીઓ ૧૦

કથા સુનત સખ કાનસે, ભગત બનતહે આપ;
દાન કછુ દેવે નહીં. જળ કયુ જાવે પાપ.
જળ કયુ જાવે પાપ, જાપ જપ કર કરે ટીકા
જ્યું લુણ ખીન અનાજ, દાન ખીન ભજન ફીકા
દયા દીનતા દાન, પકડ કર છોડે તથ્યા;

કહેત વલ્લભરામ, જભી ફળ દેવે કથ્યા.

કુંડળીઓ ૧૧

ગ્યાન ધ્યાન કે દાનમે, હા કેના શો શેલ;
કબુલ કરે સખ મુખસે, કરનેકા મુસ્કેલ.
કરનેકા મુશ્કેલ, ફેલકા ફંદ ઉઠાવે;
લેણા દેણા વંદે, જમતમે ભક્ત ફેલાવે.
કરમ ધરમકા ડોળ દેખાવે જમમાં ભુક્તી;
કહેત વલ્લભરામ, ઊનકી કાંહે મુક્તિ

કુંડળીઓ. ૧૨

ધક્કા ખાતા કાયકું, ફરતા દેશ વિદેશ;
કાશી જમન્નાથજી, પ્રાગવડે પરવેશ.
પ્રાગવડે પરવેશ, લેશ મથરાળી દેખા;
દારકાં ભિંદાવન, સ્વેત પીંદુકા પેખા,
કહેત વલ્લભરામ, ધામ તરકુકા મક્કા;
કછુ ન દીયા દાન, મફતકા ખાયા વક્કા.

કુંડળીઓ ૧૪

ખત્તા ખાયા હુંડકે, નહી મિત્રે જમતાત;
સત્ય સંમ હુઆ બીના, સખ મીથ્યા હે ખાત.
સખ મીથ્યા હે ખાત, જન જનેમારા ભુકા;
શુભ શુભ કર દાન, ખોલદે મુરખ મુઠા.
કહેત વલ્લભરામ, પ્રભુકા કાંહે પતા;
દાન દયા ઓર દીન, તીન બીન ખાયા ખત્તા.

કુંડળીઓ ૧૪

સચ્ચા હીરા છોડકે, પથ્થર પ્રાયા ચીત;
જન્મ ગુમાયા હુઠને, હુઆ અધા ભીત.
હુઆ અધા ભીત, વીત ખાતર ભટકાતા;
કરી હરામી કામ, પાપસે પેસા લાતા.
કહેત વલ્લભરામ, બુઢાપા આયા બચ્ચા;
અખ તો સમજ ગુમાર, હરી હે હીરા સચ્ચા.

કુંડળીઓ ૧૫

કહેણી પણ રેણિ નહિ કહેત મૂઢ અબણ;

પુરવ બાત પીછાનતા, સો નર હે પાશાંણુ
પણુ સમજે પાસાંણુ, ઉર બીન હોઠ ન આવે;
રેચક ગોળી બીન, ઉલટી કીસ્તરે લાવે.
ગોળી રૂપી ગ્લાન, સમજ કર પકડે રેણી
કહેત વલ્લભરામ, જખી મુખ કહેવે કેણી.

કુંડળીઓ ૧૬

ભુરા લમતા સખકું, બોધ કર જખ બહોત;
એસા હરામખોરકું, કયહું ન આયા મહોત.
કયહું ન આયા મહોત, હોત મદ્દા કે ઘોડા.
જખતો તાનત ભાર, તોય ભલા હોય થોડા.
બહેક બાતમે ખુશ, બડા એ પાપી પુરા;
કહે કવીજન બ્યાસ, સખકું લમતા ભુરા.

કુંડળીઓ ૧૭

કપટૈ કરતા કાયકું, જર બેડણુ કે મોટ;
સંજ તેરે નહી આયમા, મરથ ઘરેણા ઘાટ.
મરથ ઘરેણા ઘાટ, કાંશે કમાઈ ખાતા;
રામ ન રહે દામ, દામ આયા યું બતા.
કહેત વલ્લભરામ, રહ્યા મોહમે લપટાઈ;
બાસ નરકકા હોય, છોડટે કુંડ કપટાઈ.

કુંડળીઓ ૧૮

મદ્દાકું ગ્લાની મીલા, સુન બે મદ્દા ગ્લાન;
કયુ બહોત નહી બોલના, મત હોના મસ્તાન.
મત હોના મસ્તાન, ભાન રખકે ચલ સીંઘા;
ડકણુ પડત દોચાર, તોયે તું આપ ન બીધા
સુનત વલ્લભરામ, કહે ખેર સુધરે બદ્દા;
તો કયા મેરી ભત, કયહું કહેવાવું મધ્ધા.

કુંડળીઓ ૧૯

પક્કા ગુન હે પાનકા, બુઢા હોય જીવાન;
ખાવે ખુજર આમરા, સીંધ દેશ મુલતાંન.
સીંધ દેશ મુલતાન, બંગાલા બે ઇમાની;
મારવાડ એર ચીન, કાશી કે હીંદુસ્તાની.

ઓહી લખાવત પ્રીત, પડાવે ઓહી નકકા.
કહેત વલ્લભરામ પાનકા ગુર હે પકા.

કુંડળીઓ ૨૦.

સોપારી જમમે બડી, ખાવે સખ નરનાર;
પાંચન ક્ષીરતી પેટમે, નીકાલે બોખાર;
નીકાલે બોખાર, કેન કહે ઉનકુ ભુરી,
કથા ચુના પાન, પટીમે ડારો ચુરી.
જળ મુખ હોએ લાલ, માલ ભર ચેએ સુપારી;
કહેત વલ્લભરામ, રહાય સખ જમ નરનારી.

કુંડળીઓ ૨૧

તીન લોક બ્રહ્માડમે, સુપારી સમશેર;
બ્રહ્મા વીંછુ રહાતહે, ઈંદ્ર ચંદ્ર કુમેર.
ઈંદ્ર ચંદ્ર કુમેર, ચાહત સરીતા શીવ શક્તી;
શખ સુપારી બીન. હોતહે નીરફગ ભક્તી.
હોમ યગ્ન કર યામ, સુપારી ચેએ પહેલી;
કહેત વલ્લભરામ, દેખત શખ શ્રષ્ટી દહેલી

કુંડળીઓ ૨૨

કહત જમતકે લોક, સુપારી કરતી બ્યાધી;
હોતા હે અષ્ટ રાગ, પીંડમે પડત ઉપાધી.
કરતી કલેજે કફ, બાત કે તે સેઠ સચી;
હુંડા એક ઉપાય, સુપારી મત ખા કાચી.
અગ્નીમે સેકલાવ, હોય સખ રાગી નીરાગી;
કહેત વલ્લભરામ, સુપારી લો સખ ભોગી

કુંડળીઓ ૨૩

પટી બનાદો પાનકી, કથા ચુના લખાય;
ફેલી ડારો એલચી, તંબોકુ મીલાય;
તંબોકુ મીલાય, જયફળ અંદર ડારો;
જવંત્રી તજ જુજ, સુપારી સાફ સમારો;
ખિલાવ પછે ખાવ, હોય દોસ્તી સીર સટી;
કહેત વલ્લભરામ, બનાદો પાનકી પટી.

કુંડળીઓ ૨૪

બડીહે જમમે નારીયાં, ઉનસેં સખ સંસાર,
 છનકે ઘર નારી નહી, ઉનકા કયા પતીઆર,
 ઉનકા કયા પતીઆર, જર કરમી સખ જને;
 નારી બીન નર જેહ, તેહ પર દીલ ન માને.
 ચલે નહી વહેવાર, કરમકી ખોડ પડી હે;
 કહેત વલ્લભરામ, જમતમે નાર બડી હે.

કુંડળીઓ ૨૫

ખુબી ખુદાકી ખુબ હે. સરખયા સંસાર;
 અષ્ટી વૃદ્ધિ કારને બનામ નાબુક નાર.
 બનામ નાબુક નાર, રૂપકા ભરીઆ હુંડા;
 ખાન પાન સખ સુખ, દીયે નર હોતે કંડા.
 હંદ્ર ચંદ્ર બ્રહ્માય, રહ્યા દારામાં કુબી.
 કહેત કવીજન વ્યાસ, ખુબ ખુદાકી ખુબી.

દેશી ભાષાના કુંડળીયા.

કુંડળીઓ ૨૬

પાછ ન પામે કો કદી, કરે કોટી ઉપાય;
 લખ લો લોભે લપટાધને, લંકા લેવા જાય.
 લંકા લેવા જાય, બાપ ખત્તા તે ખોટા
 મથેજ મળતું હોય કોયના વેડે ટોટા,
 કહેજ વલ્લભરામ, ભટકમાં ભુડા ભોધ;
 પડી પ્રભુની ટાક, ન પામે કો કદી પાછ.

કુંડળીઓ ૨૭

પહેલો થાતું પુન્યમાં, કરમાં જહે વાર;
 સંમ કશું આવે નહી, તાર નહી તલભાર.
 તાર નહી તલભાર, સારશું દેખી મરતો;
 સુતનો દેવાદાર, રણ રણીઆતું ભરતો
 મર્થરાજ ગુમાર, મણાચો મર્ધવ ઘેલો;
 વલ્લભ કહે ધરમીષ્ટ, હોય તો થા તું પહેલો.

કુંડળીઓ ૨૮

પાત્ર જોધ જર દિલ્લે, જમ કામે સોહાય;

કુપાત્રોને કર પડે, તો જીવ હીંસા થાય.
તો જીવ હીંસા થાય; જેમ હીંમરને દીધો;
તેણે ગુંથી બળ, જીવ જીવોનો દીધો.
તેમાં હીંસાદાર, દેનારો પુરવજ સાથે;
કહે છે વલ્લભરામ, દાન દયો શુભ જન હાથે.

કુંડળીઓ ૨૯

પથશે છે પીંજળ તણો, ભરમાવાનો ભાર;
કાવ્ય કરો દધ તાળને, મહી માપ આધાર.
મહી માપ આધાર, સાર અનુભવનો આવો;
તર્ક શક્તીમાં તાર, લક્ષ લાંબુ દોડાવો;
અક્ષર માત્રા મેળ, કરોને કોય ન થયશે;
કે' છે વલ્લભરામ, ગણો પીંપળનો પથશે.

કુંડળીઓ ૩૦

કૈંક કવિ કવિતા કરે, પીંજળને અભ્યાસ;
મણુ વરતે માત્રા ગણે, શબ્દ શરણના પ્રાસ
શબ્દ શરણના પ્રાસ, મેળવે જાદે ભુક્તી,
તેથી શું કહ્યાણુ, કહો કયાં કવીની મુક્તી.
કરે જહેવારી કાવ્ય, કવી તે જનને ભણુવો;
કથે જ્ઞાનનું કાવ્ય, કવીશ્વર તેને મણુવો.

કુંડળીઓ ૩૧

સાબાશી ના દીજીએ, વિદ્યા ભણે ભરપુર;
દાન દેધ દાતા બને દરશે દેવલ દુર.
દરશે દેવલ દુર, તુર પઠસાનું રાખે;
બાંધે ગુણીયલ ગ્રંથ, કવિતા કરીને ભાખે.
પણ ઈંદ્રિયત હોય, હોય હરિજન આબાશી
કહે છે વલ્લભરામ, તેહને દયો સાબાશી.

કુંડળીઓ. ૩૨

વાણીથી પ્રાણી સહુ, પરવારે પરખાય;
મુખ આકૃતિ જોધને, તોપણ કીમત થાય,
તોપણ કીમત થાય, આયા ચક્ષુથી વરતો;
હીંડાથી જણાય, પુરુષ સારો કે નરતો

અંતર હિડું ગ્નાન, વિવેકે લેણું જાણી;
કહેછે વલ્લભરામ, ગુણુ જોવાં જોઈ વાણી

કુંડળીઆ ૩૩.

છપ્પા કીધા સૌ મળી, બશેં એકત્રીશ;
તેત્રીશ કુંડળીઆ કર્યાં, મનહર છંદ ચોવીશ,
મનહર છંદ ચોવીશ. કવીત તો આઠ કર્યા છે.
ઈંદ્રવિજય છે, સાન, ત્રણશેં ત્રણ ઈર્ષ્યા છે,
સંખ્યા સઘળી એજ, સમજવા સરખા ટપા
કહે છે વલ્લભરામ, કરયા કુંડળીઆ છપ્પા;

મનોહર છંદો.*

પરાયુ તો માગી માગી, પહેરવાની રઠ લાગી
ધીક વરણાગી એવા, પોલા પૈસાદારને;
રોડ કરે તોયે પણુ, હોડ ધરે દાગીનાની;
નકમી નાગાધ કરી, દેખડાવે ચારને.
જાણે લોક ધારે માડ, એણું તે શોભાવે સાડ
પણુ અજબયુનું ન રહે, સઘળા સંસારને.
કહે વ્યાસ દામ વિના, દેવાળીયો દાર થાય;
તોયે નામે લખી ન દે, દામ તે ગુમારને.

ચોટલીઓ ચોળા ઓળી, ધુપેલમાં રમદોળી;
પુમડાં અંતરે બોળી, ઠેકારી દે કાનમાં.
ઘેરી રાખે ઘાટ ભેર, કપાવિને વાંકી ડેર;
બિનગી બનાવી કાળિ, ટીલાં તાણે તાનમાં.
અંબરમાં અંબર, તમ પહેરે તાણી તોશી.
ખાસી આંબળિને કચે; મરી જય માનમાં.
પાન ચાવી થુંક લાવી, લાલાધ દેખાડે મ્હોડે;
વ્યાસ કહે બને ઠણે, તારણીના તાનમાં.

પહેરે પમ પાની લગી, પાટલીને ઠેસે મારી;
ચટક ચટક ચોલે, ગુણુને ગુજરવા;
તેલ મરદીને સાડ, શરીર સફેત કરે;
નીલ ઘોયા ઘાયા થવા, ઘોતીયા નીખારવા;
આડા આંખે નારી જાંખે, પ્રેમનું લાપણુ લાખે.

હસ્તે મ્હોઢે માન્યનીમાં, ફરે રોફ મારવા;
વ્યાસ વલ્લભ કહે છે, એનુભવ અતી ક્રીધા,
આટલાં લક્ષણુ લુચ્યા, સોદા ઢોંગી ધારવા.

આંખ ખુબ ખેંચાવવા, ખેંચી બાંધે ચોટલાને;
દોરડા કુચાચો ઘાલી, અંબોડા રૂડા કરે;
કપાળના કેસ દુર્ખી, પોઠે મસ મસી મસી;
સોપારી મોંઢામાં નાંખી. ઊચા ગાલેથી ફરે;
કાલુ બોલે, શીશ બોલે, હાથે પટીઆને ઓળે;
સાળુનો છેડો ઉપાડી, સાચવી શીશે ધરે,
નેન થેડે નાક મેડે, દંત વતી હોઠ કેડે.
ઝીણું ઝાંખે આંખ વ્યાસ, કહે ઠસામાં મરે.

નીચું ન્યાળી પુઠ ભારી, પાટલીને ઢેસે મારી;
પાછળથી ઊંચું પ્હેરી; થોડી ચાલે ચાલતી;
હસ્તે મ્હોડે રસ્તે પળે, તાળી દેં સખીને મળે;
પુરૂષોથી સકેરાઈ, મમરૂખીમાં મ્હાલતી.
કુઆ કાંઠે વાતા કાઢે, છેડો કાઢી વા ઊડાડે;
અંબોડો છોડિ દેખાડે, હલેકો કરે તાલથી.
અંખ તંખ અર્ધ કુચ, કંચુથી વલ્લભ વડે;
આટલા લક્ષણુ લુચી, ઘણાં ધર ઘાલતી.

ભામની ભણાવવાથી, ભય ભારે થાશે ભાઈ;
વીધાવંત વનિતાનો, મોહ ક્રીયા નીઠીયો.
લખી વાંચીને પ્રવીણ, અને ગોમી ગુણ હીણ;
પ્રેમરસ રગતણી, વદે વાણી મીઠીયો;
પરસંખ મુખ વાત, કંચવી ન પડે કદી;
છાની છપની છુપાવિ લખી આપે ચોઠીયો;
પ્રાઠ પડપંચ પાકો, પ્રેમદાની પાસે આવે.
લણી દુર કૃત શીખી, એવી પણ હીઠીયો,
વણુ ભણી ભામનીને, ભય જમ તણો ઘણો.
પત્રે વાત થાયા નહીં, મ્હોડે મળવું પડે,
તેડું મળનામાં બહુ. મુશકલ માનુનિનો
તેમ કરતાં મળે તો, કાના નજરે ચડે,

તેથી વાત માત તાત. જ્ઞાતનાં જાણ્યામાં જાય;
થાય વડુ બહેર ખુણે, ધાકીને છાની છડે.
એટલે જો લુલે લુડી. બીકમાં જાય તે લુડી;
લણેલીની વાત ઊંડી, વ્યાસ કહે ના જડે.

લણાવજે ભાવ થકી, ગુણ ગોરી તણા જોધ;
કોઈ ડર ખાશો નહી, શુદ્ધ બુદ્ધિ આપતાં;
બાળ વયવાળી નારિ, નિકળે નઠારી સારિ;
તે મર્મ જણાય નહીં, મથી મરેા માપતાં;
માટે છોડી મોટી થવા, દેધને લણાવેા ભાષ;
શાસ્ત્ર નીતી સમજવી, કરો કુંડ કાપતાં.
તેથી લાભ થાય ઝાજે, મ્હોટપણે પડે માજે;
વ્યાસ કહે કનિષ્ઠાને, વિદ્વાનો ન થાપતા.

નાની ઉમરની નારિ, હોય ગુણવાન સારી;
પણ તેની સંગ ચારી, કદી નવ ફીજીએ;
આહય તો ભગની ભાવે, આહય રોજને સભાવે;
હરી રમીને બોલાવે, તોપણ ન રીજીએ.
આહય તો ખુશીનું ખાણું, આહય તો પૈ પૈસો નાણું.
માગે આવ્યું હોય ટાણું, તોયે પણ નવ દીજીએ.
વ્યાસ કહે હેત થકી, રમાડીએ મુખ બકી;
લોક બેઠા ધારે નકી, માટે મન બીજીએ,

અસનાઈ બાળકની, કરવામાં લાભ નહિ;
હેસ ઠપકોતો માથે, આવે કોઈ કાળમાં
નીચને વતાવવાથી, ઘટે ઘણા ટેક તોરા;
સેજે નિચુ જોડું પડે, નબળાની ગાળમાં,
છટકેલી સુદરીને, હસવાથી હાની થાય;
મનના વગર કુડે, આવી જમીએ આળમાં.
કહે વ્યાસ ચોર સંગ ચોરતો ગણાવવાનાં
વણ ચોરે લાંછનતો લામશે કપાળમાં,

મન મધરૂખીવાન, કોટ બુટ પાટલુન;
પહેરી હહેરી લાલ બની. સોટી રૂડી રાખતા.
દુર્ગંજી ભણી ગાણ; અંધુવ્યારી બ્યાડ મેન;
એટ પેટ ગેટ પેટ, છટ છટ ભાંખતા;

બીન નોકરીએ મ્હોટો, જવરનર બની ફરે;
જમ જીવ કુબે તેતો, શાણા જન સાંખતા.
પણ વલ્લભ કહે છે, જેહ છાકે છેક છકયા;
હરીથી ન ડરયા તેને, કાળ કુટી નાંખતા.

જમ તણા પ્રાણી તણિ, મતિ મતી અમી ધણિ;
કપાળે કપાળે સઉની, બુદ્ધિ તણો ફેર છે;
પણ સત્ય થાપવાને, અસત્યને કાપવાને;
કમરે કશી લે કેડો, તેથી જમ જેર છે.
સવારથી વાંકુ વઢે, ખરો નર ન લે રઢે;
બઢે ન અસુરને તો, તે મેર સમેર છે.
આપ વેઠી કુખ સુખ, કરે સહુ સજનોને;
વલ્લભ વઢે તે સત્ય, વાઢી સમશેર છે.

કરતા જનનું નામ, બાવ ભર્યા શોધી લેજે;
વીચારીને વાંચી જોસું, ધ્યાનાદતો આવશે.
બ્યાપક છંદમાં સાર, પરખીને લેજે યારા
સરખા અક્ષર આજ, રસનાએ ફાવશે.
વળે જીભ શબ્દ સારા, શોભાવંત ગોઠવાણા,
લેક્ષણવંતા તમામ, તરકથી શોધાવશે;
બણેલા ન બુલે જાતે, મનમાં વીચારી વાતે.
રાજીથી નામો કરતાના, છે તે તો જતાવશે

કાવ્ય કવિ કોઇ કોઇ, મનમાં વિચારી જોઇ;
રાત દીન ખાઇ ખાઇ, રચે કૃત અપનાં;
મથ તથા પથ કરે, સુમારથી તાળ ધરે;
મુલ શબ્દે રસ ભરે, માત્રામેળ માપનાં;
પદ ગરબી પ્રબંધ, લાવણી મજલ છંદ;
છપ્પા ધરીને આનંદ, બાધે આપ છાપનાં;
બ્યાસ કહે બેળવીને, આપ કૃત ઠેરવીને;
કવી નામ ફેરવીને, આય તે જો બાપના.

મેર મુઆ વિછુડા તે, વેર વાળ્યું કેદાડાનું;
વણે વાકે મન દાળી, ડાંખ સીર મારીયો;
ચઢ્યો ચડી ચોટ દોટ, મુઠ્ઠી લોટપોટ કચો;
કચો જાણે જીવ એવો શો ધરાદો ધારીયો.

બહુવાળા કરી ચાળા, રોળી રાખ પુક મારી
વઝ આંખળીને મ્હેડિ, બખડી ઉતારીઓ.
તોહે ન ઉતર્યા પાપી, બણે પગ નાંખ્યા કાપી;
કહે વ્યાસ આખી રાત, આપને પોકારિઓ.

કસકની વારતામાં, ધસ્કી અત્યંત રીજે;
કમાઈને વારતામાં, કમ ખુશી થાય છે;
તસ્કરોની વારતામાં, તસ્કર આનંદ પામે;
સ્કહબદાની વારતામાં સાબદા હરખાય છે,
ભજનમાં ભક્ત રીજે, જ્ઞાનિ જન જ્ઞાને રીજે;
વીલીચારી પ્રાણી વાણી વિહારની મ્હાય છે,
સત્ય દેખી ખુશી સંતી, પણ જેની જેવિ મતિ;
થશે તેની તેવી મતિ; વ્યાસ વાણી ગાય છે.

કરમ ચંડાળકા, હુ કુર કત બાત કથી;
ગુનહીણ અપ ઠોકી, પરને દહતું હે;
તોખી જ્ઞાની મંભીરતા, દીલ દેશ ધારે નાહી;
જેશો દેહ તે શો સાંતિ, વાન તો સહુ તું હે;
સ્વાનકી માફક દુષ્ટ, ભાન ભુલ કરભશે.
કછુ કાજ હોવે નાહી, બકતા રહતું હે;
પાપ પોટલેકા આપ, સીર બોજ પહોત ધરે;
નિવાશે ન ડરો ભાઈ, વલ્લભ કહતું હે.

કરી કાલી કાંસ કાંસ, મારે કોઈ ધરમમાં;
મરમાં બોલે બહુ, બીજનું બગાડવા;
આળ મુકે ભુડું ભુકે, ચતુરાઈ નવ ચુકે;
બહેરી થઈ ધારે ગોદો, વિતનો વગાડવા,
ભૂડું બોલી આપ ડોલી, ડોલાવે સરવ કોને.
ભૂડું ભેરવે ભલાના, મનને ભગાડવા.
વ્યાસ કહે રહે એવા, પાપી દુનિઆમાં વણુ;
પણ તેવા જનના મ્હેા, આગથી લગાડવા,

હરી કથા જ્ઞાન બોધ, સામળવા શુભ બણી
ભરાઈને ભેગા થશે, ભુખ્યા હરી નામના;
તેમાં દુષ્ટ વચે પડે, ભુચ્યાઈ કરીને લડે;
અનેકને એક નડે, નવરા ન કામના.

ધરમનો પંથ રોકે, બેડો ઠાલી અપ ઠોકે;
કંઈક ઉભા રહે જાણે, અમે રાજ મામના;
વ્યાસ કહે નરહી જીવ, કળીયુગે છાકયા છેક;
ખરે કહે ખાર લાવે, આખલા હરામના.

પુન્ય કે પરોપકાર, પરમારથ થતું હોય;
તેમાં પહેલો પહેલ કાડે, જાણવો દાતાર છે;
લડાઈની ચડાઈમાં, વાજીનો સુર સુણી;
સઉથી પડે સુસરો તે, સુરાનો સરદાર છે.
વસ શણગાર વિણ, ઉપરથી ઠાલો ઠસ્સો;
મારે તેથી જાણવી તે છટકેલી નાર છે
વ્યાસ કહે વિશ્વાસ, આપીને વાયદા વાહે;
ધરમમાં વાર કરે, જાણવો નાદાર છે.

બક્તપણું જમતમાં, મનાવા મંદીર પળે;
કાડી નવ રાખે, દેખાડવા વાટવા.
ઠાલાં કરી માળા વરી, ગોપીચંદનને ચોળી,
જાણે જ્યાંથી ત્યાંથી દામ, લાવી ઘેર દાટવા;
ગુરુ સાધુ વિપ્રો તણિ, શેવામાં સુસરો દોડે;
મનથી ધારે મોદીકા, મળે મને પાટવા;
એવા ઇમ બમ ધ્યાની, પાછતો ખરચે શાનિ
વ્યાસ કહે દોડે દોડે, દડીઆ તે ચાટવા.

કંઈક અતી હોશ રાખી, દાસ કાડે ડાગે ડગે;
ડોળ કરે ધરમનો, બક્ત નામ પાડવા;
કેક ડાહું ડાહું બોલે. જ્યાંને ત્યાં ડાપણુ ડોલે;
પરાઈ પંચાતો કરે, સાખાશી જહુ કાડવા.
ઘણા અંગે દાગીનાઓ, રાત દીન પ્હેરી ફરે;
હોય તેના મનમાતો ઘરતાઈ દેખાડવા;
વ્યાસ કહે ડા સીખા ટીકા, પટીકાની છટા રાખે,
રોડ મારે તે રાંડોને, મોહજ લમાડવા.

ઠાલે હાથે મંઝા સ્નાન, ઠાલે હાથે ધરી ધ્યાન;
ઠાલે હાથે દેવ દર, શણે ત્યાર થાય છે.
ઠાલે હાથે ગુરુ તથા, ઠાલે હાથે હરી કથા;
ઠાલે હાથે જોશી મુખ, મહારતને મ્હાય છે.

હાથે હાથે જ્ઞાનપ્રેમ, હાથે હાથે વીજા સોધ.
હાથે હાથે આશીરવાદ, માગી ગુચ્છ માય છે,
પણ શાસ્ત્રના કહાથી, કહે છે વસ્ત્રમરામ;
હાથે ફળ હાલુ મીથ્યા, મહેનત તે જાય છે.

ચારું બેદ શાસ્ત્ર ખટ, અવર પુરાન કોઈ;
પડતહે ભાવ રખી, ખુબ ખરી ગમશે;
પાંડવકો ઇતિહાસે રામાયન રામ કેરી;
માવ સમજવે બહોત, તાત સુર શ્રમસે;
કોહું વટે સંસકૃત, કોહું બદે પરાકૃત;
કોહું કોહું બદતહે, ફારસાદ દમસે;
દેખાવત ડોળ ઓર, ધરમ ચક્ષાવે આપ;
કહે બ્યાસ બી માદે ન, દેખ્યો મન ભમશે.

ત્રાટક કવિત

કવિત ૧

ઢોર લાત મારશે, છટકેલી નારસે;
પ્રપંચી ચારસે, પ્રીત કબુ કાળ ના ભેડીએલ;
ટેક તોરા તનશે, બહેરી બહેરિ જનસે;
ઘાવા દુશ્મનશે, પ્રાન મયા લગી ન ઓડીએલ.
બર કરમ માતકા, છીદ હોય તાતકા.
કુડ કંત જાતકા, પરમુખ બારતા ન ફેડીએલ;
કહેત વલ્લભરામ, અસલકો કામ વામ;
બીન કામ કછુ દામ, ચલેવા તલીક નવ તોડીએલ.

છોટાસા બાસકુ, મરિખ કંઝાલકુ;
નીરધનો લાલકુ, આપ પેટ માટ ન રડાવીએલ;
બેટા હોય તુનકા, ગુલામ ભોવનકા;
સ્નેહ શત્રુ જનકા, એ તીનકુ મુખ ના ચડાવીએલ.
પ્રાણ તકી નારીયાં, નાર વલિચારીયા;
પેટકી કુચારીયાં, એતનેકુ લાડ ન લડાવીએલ;
સાધુકે ધરમમે, ભ્રમ કે કરમમે;
શામકી સરમમે, કહે બ્યાસ ભંજ ન પડાવીએલ.

બકરા બકતહે, કુતરા ભસતહે;
મધવ લડતહે, પડતહે રંગમાંહી ભંજ ભુરા;

એસાઇ હરામખોર, બનત હરીકો ચોર,
જુમત કહેતે ઠોર, તોહયે નાહી સમજે પાપી પુરા,
ખાવે ખાલી પરકી, ધજત બવે ઘરકી;
નાસ હોવે જરકી, તોખી નહીં કર કરમમે અધુરા.
કહેત વલ્લભરામ, કપાલમે દેત ડામ;
બાપુકા બોળત નામ, નીરપક્ષીપર બહેત હોત હેસુરા;

પેતકા કપુત સુત, ભોગ ભોગી અબધુત;
ભામની ભમેલ ભુલે, રાજદુતકેરા બીસબાસ નવકીજીયે,
મીઠા બોલ નારસે, જુઠા દોસદારશે;
ખડગુઠી ધારસે, રાજકા કુઆરશે, કબુએ ન રીજીયે.,
બનવરો રાનકા, ખેડકાયા રવાનકા;
મરદ બેઠ માનકા, બનકા જોખમ પાસ, પાડિતોનદીજીયે
કહેત વલ્લભરામ, દુર કર એહિ ડામ;
બયગોજર નામ, પીછુ કામખીમડે પ્રથમ દેખલીજીયે.

પુન્ય કર દાન કર પ્રભુજીકો ક્યાન ધર;
મુમતમેમત મર, બયમા જોખનજર, પીછેશેપસ્તાયમા
મેરા તેરા કરકે, પરાયા જર હરકે;
ભંડાર ઘર ભરદે સખયાહિ ધરકે, તું ઠીલાઠોઠ બયમા.
ચેત લે મુરખ જન, બ્રાત માત તાત તન;
સખ સુખહે સપન, ઘર ઘનકી માયામે ખત્તા ખુબે ખાયમા
કહેત વલ્લભરામ, હરીકો સમર નામ;
તજદે કુચલા ડામ, જમપુર ડામજકે, પાપી તું પીટાયમા.

છંદા કવીત ૧.

ધણું જોર આવે, કરપીને કોડી કાડતાં;
ધણું જોર આવે, ભુંડાઓને માળ ભાંડતાં;
ધણું જોર આવે, જ્ઞાની જ્ઞાનને દેખાડતાં;
ધણું જોર આવે, ભગતોને તાળી પાડતાં.

છંદા કવિત ૨

ધણું જોર આવે સુતારોને કાપ્ટ છોલતાં
ધણું જોર આવે, ન્યાયાધીશે ન્યાય તોળતાં;
ધણું જોર આવે વ્યાસ ભક્ત પ્રભુ બોલતાં,
ધણું જોર આવે વિદ્વાનોને વિદ્યા બોલતાં.

છંદા કવિત ૩

ધણું ભેર આવે, બાળ નીશાળથી છુટતાં,
ધણું ભેર આવે, ભંગીઓને ભામ ધુટતાં;
ધણું ભેર આવે, તસ્કરોને માલ છુટતાં;
ધણું ભેર આવે, સર્વ કામનીને કુટતાં.

ઇંદ્રવિજય છંદ.

રામ સુધામ કે કામ મયે જળ,
આપકો નમ્ર સખી સંમ લીધો;
સ્વાન પડો ખડો પાપીયટ પુરૂષ,
બારતા સુનનેનેકુ દેહ લીધો.
રામ પુછે તોરે સીરપે કથીર,
રહસ્ય મીલો ખડોત રૂધિર પીધો;
વલ્લભકો નાથ કહેત સાક્ષાત,
કોનસી જાત તેં કયા પાપ કીધો.

સ્વાન કહત સુના તુમ રામજી,
સુધ હોકે મેને પંથ ચલાયો;
બોધ હરીકા નામકો કરકર,
જગતમે ભક્ત મહે આપ કેલાયો;
સુનન વાલે કથીર હુએ ઓર,
કેહણેશે, મુજકુ સ્વાન બનાયો;
વલ્લભકો નાથ ખડોત કપાકર,
આપકે સરન મુને બોલાયો.

હડકવાવાળુ સ્વાન વસ્તી મેં
પણ્યું ને બે જણુ બેયું કદાપી
તેમાંથી એક જણુ છુમ પાડીને,
સરવ જીવોને સુચના આપી;
તેથી બીજે મારી વારી રાખી કહયું
કો સ્વાનનું શીશ નાખશે કાપી;
બ્યાસ કહે એમ બંડ વઢયા તેમાં,
કહો ભાઈ કોને જણુરો પાપી;
વિશ્વમાં વધ્યો છે બ્યાસ તણો વંસ,
કહે કયા ધણુ કાઠીલા સ્વરે;

લખ્યું વાંચે ગુણ સાંચે નહી વળી;
અરથ તણા અતી અનરથ કરે;
બેડણી બેડે તોડે તાળને રામ,
પામળ પોથીમાં ક્યાન ન ધરે;
પેટ માટે પડપંચ કરે બહુ,
વલ્લભ કે કે વળી ફાંકડા કરે.

કે ગુણી વ્યાસનું જ્ઞાન બેધ,
આપ ગુણી કેવરાવવા ચ્હાયે;
કે કવીનું કરેલું કંત લોવીને,
પોતાનું નામ ઘાલીનેજ ગાયે,
તે મન ફાવે તો ફેરવીને જરા,
કંત કર્યુ મેં બતાવવા જીયે;
ધીકાર છે તેવા વ્યાસ કવીજન;
વલ્લભ કે છાનુ રે ન જરાયે;

તાત તણા મુજ પ્રાત તણા બહુ,
શીખ્ય રૂપી સુત છે જગ વીશે;
બત તણા વણા મણા રહી નહી,
ભણ્યા ન મણ્યા થવું વ્યાસ શીશે;
રિતી બણી નહી નીતી આણી નહી,
જ્ઞાન વીના કરે ડોળ અતીશે;
વલ્લભ વરેછે નામ લખવણ,
એક બેહાલ જરા ઠીક દાસે.

કેક કુમતી ભરેલા છે શીખ્યતે,
લીલે લીલુ ભખકામાંજ ભાળે,
દોરા ચીઠી જમ બહુથી ધુતવા;
કરે કાળી બીનગીચો કપાળે;
પ્રપંચ પાપથી પ્રેમદા છેતરે;
કુકંતથી ધમ સરવનો દાળે;
વ્યાસ કે વીરવ ન માનો વીના ગુણ
એક અનેક તણા બીજ બાળે.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર

વહીબદ્દત મહાભારતની કથા રાગ રાજણી સાથે. કી. રૂ. ૧૨-૦-૦	
મન્મથવેદ (વ્યાસ વહીબરામ સુરજરામ દ્વંત)	૦-૮-૦
સુરેખા હરણ.	૦-૮-૦
અભેમન્યુનો ચક્રાવે.	૦-૮-૦
સુપનવા આજ્યાન	૦-૮-૦
સ્વર્ગ રેહિણી	૦-૮-૦
વહીબદ્દત દાવ્ય ભા. ૧-૫.	૧-૮-૦
વહીવ પદમાળા.	૧-૦-૦
પુરાણિક્ત ગદ્યશાંતી વીવાહ પદ્ધતી	૦-૮-૦
પુરાણિક્ત શ્રાધ્ધ પદ્ધતી.	૦-૮-૦
દાવ્ય રાંકપુર મહાભારત મહાભારત રેવાશંકર દ્વંત) નામ રાજણી રીતે સાથેનાં.	૨-૦-૦

જા.મારે ત્યાંથી દરેક જાતનાં સંસ્કૃત હીંદી ગુજરાતી પુસ્તકો મા

સ્થાવરું ઠેકાણું:—

જુહાસેલર મનસુખરામ રાણકોડદાસ

મુ. ઘકોર—કે. બબરમાં

